

Äidinkieli ja kirjallisuus

13.4.1 ÄIDINKIELI JA KIRJALLISUUS

Kielikasvatus

Kielitaidon kehittyminen alkaa varhaislapsuudessa ja jatkuu elinikäisenä prosessina. Monikielinen kompetenssi kehittyy kotona, koulussa ja vapaa-ajalla. Se koostuu äidinkielten ja muiden kielten sekä niiden murteiden eritasoisista taidoista. Koulun kieltenopetuksen lähtökohtana on kielen käyttö eri tilanteissa. Se vahvistaa oppilaiden kielitietoisuutta ja eri kielten rinnakkaista käyttöä sekä monilukutaidon kehittymistä. Oppilaat oppivat tekemään havaintoja erikielisistä teksteistä ja vuorovaikutuksen käytänteistä, käyttämään kielitiedon käsitteitä tekstien tulkinnassa ja hyödyntämään erilaisia tapoja oppia kieliä. Oppilaat käyttävät eri kielten taitoaan kaiken oppimisen tukena eri oppiaineissa. Oppilaita ohjataan lukemaan kielitaidolleen sopivia tekstejä ja hankkimaan opiskelussa tarvittavaa tietoa eri kielillä.

Oppilaita ohjataan tiedostamaan sekä omaa että muiden kielellisten ja kulttuuristen identiteettien monikerroksisuutta. Myös vähemmistökielten ja uhanalaisten kielten merkitys tuodaan esiin opetuksessa. Opetus tukee oppilaiden monikielisyyttä hyödyntämällä kaikkia, myös oppilaiden vapaa-ajalla käyttämiä kieliä. Opetus vahvistaa oppilaiden luottamusta omiin kykyihinsä oppia kieliä ja käyttää vähäistäkin kielitaitoa rohkeasti. Kielikasvatus edellyttää eri oppiaineiden yhteistyötä.

1. Oppiaineen tehtävä

Yleisesti

Äidinkielen ja kirjallisuuden opetuksen tehtävänä on tukea oppilaan ihmisenä kasvua. Tämän tehtävän saavuttamista oppiaine äidinkieli ja kirjallisuus tukee ja edistää kehittämällä oppilaan kieli-, vuorovaikutus- ja tekstitaitoja. Äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaine kehittää koko ihmisen persoonaa. Kielen kautta hahmotetaan ja jäsennetään maailmaa, liitytään yhteisöön ja rakennetaan omaa identiteettiä.

Sen lisäksi, että äidinkieli ja kirjallisuus opetuksen kautta vahvistaa oman kulttuurin ja kielen arvostamista ja ohjaa suvaitsevaisuuteen muita kansoja ja kulttuureja kohtaan, on tärkeätä saada oppilaat juurtumaan maailmaan ja löytämään oma paikkansa siinä. Muut huomioon ottaen ja erilaisuutta arvostaen löytyy näkemys itsestä muiden joukossa: en ole ainoa, mutta olen minä, kukaan muu ei voi sanoa minusta minä.

Itsensä kehittämiseen kuuluu ilmaisutapojen monipuolistaminen. Äidinkielen ja kirjallisuuden opetuksessa onkin tärkeätä näiden taitojen harjoittaminen, koska eri puhetilanteissa ja niiden tarkastelussa jälkikäteen voidaan parhaassa mahdollisessa tapauksessa havainnoida omaa käyttäytymistä suhteessa aiempaan. Puhetilanteissa käsitys itsestä viestijänä auttaa näkemään, millä tavalla on kehittynyt vuosien aikana ja mitä valmiuksia on kohdata pelotta uusia tilanteita ja toimia niissä. Ihminen tarvitsee rohkeutta, jotta hän voisi muokata maailmaa siihen suuntaan, jossa hän haluaa elää. Tahdon lujuus voi löytyä pienistäkin harjoituksista, ja oppilaan/opiskelijan kehityksestä, henkisestä kasvusta, ei

välttämättä näe merkkejä oppitunnin päätteeksi, vaan todennäköisesti vasta vuosia myöhemmin. Kirjallinen ilmaisutaito, sekä kaunokirjallisuus että muu kirjallisuus, auttavat jäsentämään ajatukset loogisiksi kokonaisuuksiksi. Toisin sanoen ilmaisutapojen monipuolistaminen auttaa hahmottamaan maailmaa yhä selkeämmällä tavalla itselle ymmärrettäväksi. Kun maailmaa ymmärtää, silloin siinä myös pystyy elämään ja sitä muokkaamaan. Aktiivinen kansalaisuus on edellytys sille, että pystyy muokkaamaan ympäristönsä itselleen sopivaksi. Jatko-opinnot, työ, sosiaalinen vuorovaikutus ja aktiivinen kansalaisuus näyttäytyvät itseisarvoina. Puhumamme kieli määrittää meitä ihmisenä ja kertoo, keitä olemme. Äidinkieltä ja kirjallisuutta opiskelemalla näiden arvojen toteutuminen mahdollistuu.

Äidinkielen ja kirjallisuuden oppiaineen sisäinen integraatio on edellytys opetuksen hyvälle toteutukselle. Irrallisten palasten opettaminen ja oppiminen eivät ole mielekkäitä silloin, kun yhdistävänä tekijänä on kieli. Sisäisen integraation lisäksi opetuksessa otetaan huomioon oppiaineiden välinen yhteistyö ja integraatio. Tämä on yksi steinerpedagogiikkaan kuuluva ajatus: eri vuosiluokilla opetetaan kokonaisuuksia, johon kaikki oppiaineet liittyvät. Oppisisältöjen jako oppiaineisiin on lisäksi kaikin puolin keinotekoisia. Koulun ulkopuolella kaikki aineet sulautuvat yhdeksi kokonaisuudeksi, vain koulussa elämä paloitellaan oppiaineiksi.

Oman ajattelun kehittyminen ja itsensä tunteminen ovat ihmisyyteen kasvattamisessa keskeisimpiä tavoitteita opetuksessa. Kun ihminen pystyy muokkaamaan ympäristöönsä haluamallaan tavalla, edellytykset hyvään ja onnelliseen elämään ovat paremmat. Perusopetuksen vuosiluokilla kuljetaan ikäkauden mukaisesti kohti oman ajattelun itsenäistymistä ja itsensä tuntemista, ihmisyyteen kasvamista.

Kieli nähdään yhtenä tärkeimmistä ihmisten välisen ymmärtämisen välineistä ja se on tämän vuoksi myös opetuksessa ensisijainen väline. Kieli vaikuttaa lapsen henkiseen ja psykologiseen kehitykseen ja sen vuoksi kielen opetuksella on keskeinen tehtävä koulussa.

[1] Kieltä ei näin ollen opeteta vain sen käytön vuoksi, vaan myös sen vuoksi, että kielen avulla lapsi ja nuori kehittyä ja pystyy tulemaan ymmärretyksi ja ymmärtämään maailmaa ympärillään.

Kielen opetuksessa otetaan huomioon suullinen ja kirjallinen kielitaito. Äidinkielen tuntien tehtävänä on kehittää näitä molempia siten, että suullinen ja kirjallinen kielitaito muuntuu kaikenlaisten tekstien, kuvien ja tilanteiden monilukutaidoksi. Puhuttu kieli luonnehtii asioita kirjoitetun kielen keskittyessä jäsentämään ja määrittämään maailmaa. Puhuttu kieli liittyy vahvasti suulliseen perinteeseen, jossa ajattelu ja kollektiivinen kokemus ilmaistaan tilanteissa ja rituaaleissa. Kirjallinen perinne tai kulttuuri on yksilökeskeistä, jossa kirjailija tuo sisäisen kokemuksensa muiden nähtäväksi. Yksi äidinkielen ja kirjallisuuden opetuksen tehtävistä onkin vakiinnuttaa vahva suullisen kielen kulttuuri, josta kirjallisen taidon kulttuuri on riippuvainen. [2]

Suullinen kielitaito kuuluu vahvasti ihmisen tunnealueelle toisin kuin kirjoitettu kieli. Kun ihminen ilmaisee spontaanisti iloa, surua tai pelkoa, on tietoisuus tunteesta aivan toinen kuin näistä tunteista kirjoitettaessa. Kirjoittaessaan ihminen ottaa aiheesta askelen taaksepäin ja tarkastelee tunnettaan jäsentäen sitä ajattelussaan. Perusopetuksen alaluokilla painotetaan tunteen merkitystä kaikessa opetuksessa, mutta perusopetuksen yläluokilla painopiste siirtyy ajattelun alueelle vähitellen.

Steinerkoulun opetussuunnitelma perustuu ihmiskäsitykselle, joten opetuksella pyritään tukemaan lapsen ja nuoren kehitystä kullekin ikäkaudelle sopivalla tavalla. Kielellä nähdään

olevan vaikutusta ihmisen kasvulle.^[3] Yksilöllistymisprosessissa kieli auttaa ihmistä perheen ja kulttuuriryhmän identiteetin löytymisen jälkeen löytämään sellaisen identiteetin, jossa hän voi ilmaista itseään ja ajatuksiaan sekä löytämään oman äänensä.^[4]

Äidinkielen ja kirjallisuuteen kuuluu monitieteisiä taito-, tieto – ja kulttuurikonaisuuksia, ja opetuksessa tekstit ymmärretään laajasti ja niitä käytetään monipuolisesti. Tekstien tulkitsemisen ja tuottamisen, tiedon hankinnan ja jakamisen taitojen lisäksi kiinnitetään huomiota oppilaan omien kokemusten jakamiseen. Kirjallisuuden kautta oppilas ja opiskelija pystyy avartamaan käsitystään niin muista kulttuureista kuin itsestään. Kulttuurikonaisuuksien sisällöissä sanataide nousee merkittäväksi osaksi, ja siihen kuuluu tekstien tuottamisen ja tulkitsemisen lisäksi myös draama ja media.

Kaikessa opetuksessa pyritään kokemuksellisuuteen ja sisältöjen omakohtaistamiseen. Osallisuuden kokemusta vahvistetaan keskusteluilla ja muilla yhteistoiminnallisilla menetelmillä, jolloin oppilas ja opiskelija voivat saada kuulluksi tulemisen kokemuksia. Tällä tavoin tuetaan eettistä kasvua ja innostetaan elämysten jakamiseen ja saamiseen. Mediakasvatus nähdään yhtenä oppiaineen osa-alueena, jossa sisältöjä tulkitaan ja tuotetaan ikäkauden mukaisesti.

Rakentava ja vastuullinen vuorovaikutus tukevat kielitietoisuuden laajentumista. Kielitietoisuus ei ole pelkästään tietoa kielen rakenteista, vaan myös ymmärrystä kielestä maailman hahmottamisen välineenä, ymmärrystä kielestä identiteettiä rakentavana voimana ja filosofista pohdintaa siitä, mitä kieli on. Kielitietoisuuteen kuuluu käsitys kielestä kommunikoinnin mahdollistajana, käsitys kielen liittymisestä itseilmaisuuksiin ja identiteettiin, sekä käsitys kielessä itsessään olevasta luonteesta ja sen vaikutuksesta ihmiseen. Oppiaineen tehtävänä on kaiken mainitun lisäksi luoda henkilökohtainen suhde kieleen, mikä auttaa opiskelijaa sanallistamaan omia näkemyksiään, tunteitaan, havaintojaan ja elettyjä tapahtumia. Yhteistyötä tehdään kotien ja koulun välillä sekä muiden oppiaineiden välillä, mahdollisuuksien mukaan myös suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppimäärän ja muiden äidinkielten opetuksen kanssa.

Oppilaiden erilaisuus, tasa-arvo ja sukupuolen moninaisuus huomioidaan oppimisympäristössä ja opetusmenetelmissä. Opetuksessa tuetaan niin edistyneitä kuin oppimisvaikeuksien kanssa eläviä oppilaita.

Vuosiluokilla 1-2

Vuosiluokilla 1-2 tehtävänä on edistää ikäkauden ja yksilöllisten edellytysten pohjalta itseilmaisua ja vuorovaikutustaitoja. Vuorovaikutustaidoissa kiinnitetään huomiota kuuntelemiseen, lukemiseen ja kirjoittamiseen. Kielitietoisuutta edistetään etenkin draaman ja tarinoiden jälleenkerronnan avulla. Opetuksessa pyritään aina kiinnostuksen ja innostuksen vahvistamiseen luomalla oppilaille tilaisuuksia mielikuvien kautta oppisisältöihin tutustumiseen ja sisältöjen oppimiseen. Ikäkauden mukainen oppimisprosessi jatkuu esiopetuksesta kouluun sekä perustaitojen että laaja-alaisen osaamisen osalta.

Äidinkielen ja kirjallisuuden oppiaineen keskeinen osa-alue vuosiluokilla 1-2 on muotopiirustus. Se tukee lukemisen ja kirjoittamisen oppimista, lisäksi sen tarkoituksena on oppilaan muototajun herättäminen, tahdon kehittäminen ja kehontietoisuuden vahvistaminen. Se kehittää silmän ja käden yhteistyötä, käden koordinaatiota sekä silmän kykyä hahmottaa ja erotella eri muotoja.

Muotopiirustuksen terapeuttiset mahdollisuudet auttavat hahmotusongelmissa, keskittymisessä, tehtävien loppuun saattamisessa sekä temperamenttien tasapainottamisessa. Muotopiirustusta toteutetaan piirtäen, kehollisesti ja tilassa liikkuen.

Vuosiluokilla 3-6

Vuosiluokilla 3-6 tehtävänä on sujuvoittaa ilmaisu- ja vuorovaikutustaitoja sekä lukemista ja tekstien tuottamista. Tekstilajivalikoimaa laajennetaan, tekstintuottamisessa aletaan kiinnittää huomiota kirjoittamisen vaiheittaiseen etenemiseen. Monimediaiset vuorovaikutustilanteet nostetaan yhteiseen keskusteluun ja opetuksen sisältöihin oppilaan ikäkauden mukaisesti siten, että harjoitellaan ja vahvistetaan median käsittelyyn tarvittavia tietoja ja taitoja suorissa vuorovaikutustilanteissa ensin ihmisenä ihmiselle, jotta voi myöhemmin olla ja toimia ihmisenä ihmiselle virtuaaliympäristössä. Tekstien tuottaminen, tulkitseminen ja arvioiminen harjaantuvat kielellisten taitojen kehittyessä. Opetuksessa pyritään aina kiinnostuksen ja innostuksen vahvistamiseen luomalla oppilaille tilaisuuksia kokea kieli ja omakohtaistaa se, jotta kiinnostus kielen havainnointiin kasvaa, lukemisesta syntyy harrastus ja itseilmaisu kielen avulla vahvistuu.

Vuosiluokilla 7-9

Vuosiluokilla 7-9 tehtävänä on edistää oppilaan kielellisiä taitoja niin, että hän pystyy olemaan vuorovaikutuksessa myönteisesti ja rakentavasti erilaisissa ja monimuotoisissa viestintätilanteissa sekä suullisesti että kirjallisesti. Oman viestijäkuvan hahmottamisen lisäksi oppilaita kannustetaan osallistumaan kielenkäyttötilanteisiin monipuolisesti yhteiskunnassa ja eri viestintävälineitä hyödyntäen. Tekstien valikoima laajenee ja opiskelijoita ohjataan pohtimaan erilaisten tekstisisältöjen ja oman elämän tapahtumien yhteyttä toisiinsa; tällä tavoin kirjallisuuden ja yhteiskunnallisten ja opiskelu- ja työelämässä tarvittavien tekstien analyysin taidot syvenevät.

2. Äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineen oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet

Vuosiluokilla 1-2

Suomen kielen ja kirjallisuuden oppimisympäristö rakennetaan yhteisölliseksi, turvalliseksi ja oppilaiden keskinäistä vuorovaikutusta tukevaksi ympäristöksi, jossa on saatavilla lapsille soveltuvaa kirjallisuutta ja tekstejä ja jossa kasvokkainen vuorovaikutus onnistuu. Tekstejä tuotetaan yksin ja yhdessä ja niitä julkaistaan luokassa ja lähipiirissä. Opetuksen läpäisee leikinomaisuus, mielikuvaoppiminen ja draama. Oppiaineen sisäisen integraation lisäksi toteutetaan oppiaineiden välistä integraatiota nivomalla äidinkielen taitojen oppiminen osaksi muihinkin oppiaineisiin. Erityisesti draama liitetään kirjallisuuden lisäksi esim. musiikkiin, liikuntaan ja ympäristöoppiin. Oppimisympäristöksi luetaan myös koululuokan ulkopuolinen ympäristö, kuten koti, kirjastot, museot, kulttuuritapahtumat ja teatteri. Kulttuurin monimuotoisuutta hyödynnetään ikäkauden mukaisesti. Media-aiheita nostetaan opetuksessa esille silloin, kun oppilaat nostavat median kautta tullutta sisältöä omaehtoisesti esiin. Viestintäteknologiassa lähdetään liikkeelle 1-2 luokilla kynästä ja paperista, jonka jälkeen laajennetaan 3-6 luokilla koneympäristöön ja taitojen hankinnan kautta, esim. 10-sormijärjestelmä ja tiedonhaku, tieto- ja viestintäteknologian välineenhallintakokulmaiseen hyödyntämiseen/käyttöön.

Muotopiirustuksessa tärkeätä on tilava oppimisympäristö, jossa on mahdollisuus kokea muotoja liikkeestä käsin.

Vuosiluokilla 3-6

Suomen kielen ja kirjallisuuden oppimisympäristö rakennetaan yhteisölliseksi, turvalliseksi ja oppilaiden keskinäistä vuorovaikutusta tukevaksi ympäristöksi, jossa on saatavilla lapsille soveltuvaa ja itse valittua kirjallisuutta ja tekstejä ja jossa lukukokemukset ja tarinakokemukset laajentuvat ja kasvokkainen vuorovaikutus mahdollistuu. Tavoitteena on yhteisöllinen oppimisympäristö, jossa oppilaat voivat esittää näkemyksiään varmana siitä, että heidän ajatuksiaan halutaan kuulla ja jossa tekstejä on mahdollisuus tarkastella ja tuottaa yksin ja yhdessä. Viestintäteknologiaa hyödynnetään tekstintuottamisen ja tarkastelun välineenä silloin, kun välineestä on hyötyä oppimisessa. Työtavat valitaan siten, että yhdessä toimiminen on mahdollista, keskustelua voi käydä kasvokkain ja sisältöjä (esim. draamaa ja kirjallisuutta) integroidaan luontevasti muihinkin oppiaineisiin. Projektityöskentely ja prosessinomainen opiskelu eheyttävät opetusta. Esiintymistaitoja harjoitellaan draaman ja monipuolisten vuorovaikutustilanteiden avulla.

Vuosiluokilla 7-9

Suomen kielen ja kirjallisuuden oppimisympäristö rakennetaan yhteisölliseksi, turvalliseksi ja oppilaiden keskinäistä vuorovaikutusta tukevaksi ympäristöksi, jossa oppimaan oppimisen taidot kehittyvät ja jossa vuorovaikutus oppilaiden ja opettajien kanssa luo virikkeitä etsiä, käyttää ja tuottaa tietoa niin laajoista tekstikokonaisuuksista, keskusteluista kuin monimediaympäristöistäkin. Oppimisympäristöksi luetaan koko oppilaan elinpiiri, jossa kulttuuri- ja mediatarjonta ovat omana osanaan. Työtavat valitaan yhteisöllisiksi siten, että yksilösuoritukset on mahdollista nähdä ryhmässä kokonaisuuden osana. Esimerkiksi luetun ymmärtämisen strategioiden hallinta vahvistuu ja tekstin tuottamisen prosessit sujuvoituvat, kun oppilaat yhteistoiminnallisesti ja prosessi- ja projektityöskentelyn avulla jakavat kokemuksiaan ja ajatuksiaan ja myös yhdessä tuottavat tekstejä ja suullisia esityksiä. Vuorovaikutusharjoituksia tehdään, jotta viestijäkuva vahvistuu ja jotta ymmärrys itsestä kielenkäyttäjänä kasvaa. Draamaa integroidaan eri sisältöalueisiin sekä äidinkielen ja kirjallisuuden että muiden aineiden opetuksessa. Lisäksi kirjallisuudenopetus integroituu luontevasti vieraiden kielten, historian, maantiedon ja kuvataiteen opetukseen. Tieto- ja viestintäteknologiaa hyödynnetään opetuksessa silloin, kun se tukee oppimista.

3. Ohjaus, eriyttäminen ja tuki äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineessa

Vuosiluokilla 1-2

Oppilaita kannustetaan käyttämään kieltä kaikenlaisissa vuorovaikutustilanteissa niin koulussa kuin kotona. Yhteistyössä kotien kanssa tuetaan lukemaan ja kirjoittamaan oppimista niin, että lukemisesta tulee elinikäinen harrastus ja kirjoittamisesta muodostuu erilaisilla välineillä yksi luonnollinen vuorovaikutuksen muodoista. Vaikeudet puheen, lukemisen ja kirjoittamisen alueella pyritään tunnistamaan mahdollisimman varhain.

Oppilaita ei saateta median äärelle, mutta mediavälineiden turvallista käyttöä koskevia asioita nostetaan esiin oppilaiden ikäkauden mukaisesti silloin, kun oppilaat alkavat kiinnostua mediavälineistä tai itse nostavat kokemuksiaan esiin oppitunneilla. Kielellisesti taitavia oppilaita ohjataan haastavampien tehtävien, materiaalien ja tekstiympäristöjen pariin siten, että oppimisen tapa säilyy mielikuvaoppimisessa. Tekstit ja työtavat valitaan niin, että oppilaiden yhdenvertaisuus ja sukupuolten tasa-arvo toteutuu. Muotopiirustuksessa tavoitteena tukea oppilaan kirjoittamaan ja lukemaan oppimista, sekä kehittää hahmotuskykyä. Muotopiirustuksen terapeuttiset mahdollisuudet auttavat hahmotusongelmissa. Opettajan huolehtii, että muodot tehdään oikein ja että liike on virtaavaa.

Vuosiluokilla 3-6

Oppilaan kielellistä kehitystä tuetaan siten, että tekninen luku- ja kirjoitustaito muuttuu sujuvaksi taidoksi, ja lukutaito syvenee ymmärtäväksi lukemiseksi. Sanavaraston laajenemista, käsitteiden ja oppilaan omien ajatusten esiin tuomista erilaisissa vuorovaikutustilanteissa tuetaan muun muassa kannustamalla oppilasta lukemaan omaa taitotasoaan vastaavaa kirjallisuutta ja muita tekstejä. Oppilaita ohjataan sujuvaan puheen ja kirjoitetun tekstin tuottamiseen siten, että huomio kohdistuu vastaanottajan mahdollisuuteen ymmärtää puhujan sanoma. Oppilasta ohjataan sopivien opiskelustrategioiden kehittämiseen ja omien vahvuuksien tunnistamiseen. Oppilaan tekstien tuottamisen ja rakentamisen taitojen sekä oikeinkirjoituksen kehittämiseksi annetaan malleja ja yksilöllistä tukea. Myös kielellisesti taitavia oppilaita tuetaan lukuhaasteiden ottamisessa ja itselleen soveltuvien työtapojen löytämisessä ja tavoitteiden asettamisessa. Tekstit ja työtavat valitaan niin, että oppilaiden yhdenvertaisuus ja sukupuolten tasa-arvo toteutuu.

Vuosiluokilla 7-9

Oppilasta tuetaan löytämään omaan taitotasoon sopivaa kirjallisuutta ja tekstejä ja kannustetaan lukuharrastuksen jatkamiseen. Omien ajatusten ja kokemusten esiin tuomista ryhmässä kannustetaan vuorovaikutustaitojen edelleen kehittymisen vuoksi. Koulun ulkopuolella tapahtuvaa oppimista tuetaan auttamalla löytämään ja käyttämään itselle sopivia opiskelustrategioita ja omia vahvuuksia oppijana. Turvallista ja vastuullista median käyttöä tuetaan keskustelemalla oppilaiden kokemuksista, tunteista ja median tuomista näkökulmista. Tavoitteena on tukea oppilasta toimimaan mediaympäristössä ihmisenä ihmiselle samalla tavalla kuin hän toimii muissakin ympäristöissä. Vuorovaikutustaitojen ja tekstien tuottamistaitojen kehittämiseksi annetaan yksilöllistä ohjausta ja palautetta. Oppilas saa ohjausta ja tukea mahdollisissa kielellisissä oppimisvaikeuksissa, käsitteiden oppimisessa ja ajatusten kielentämisessä. Myös kielellisesti lahjakkaita tuetaan esimerkiksi lukuhaasteiden ottamisessa ja itselleen soveltuvien työtapojen löytämisessä ja tavoitteiden asettamisessa.

Oppimäärän erityinen tehtävä (lainaus perusteista 2014)

Suomen kieli ja kirjallisuus -oppimäärän erityisenä tehtävänä on kehittää oppilaiden suomen kielen, moniluku- sekä vuorovaikutustaitoja ja tutustuttaa kirjallisuuteen ja kulttuuriin. Opetus tukee oppilaiden monilukutaidon, kielitietoisuuden ja kielellisen identiteetin rakentumista. Opetuksessa ohjataan oppilaita ymmärtämään suomen kielen, kirjallisuuden ja muun kulttuurin merkitystä ja asemaa monikulttuurisessa ja monikielisessä yhteiskunnassa. Oppilaita ohjataan huomaamaan koulun ulkopuolella opitun kieli-, media- ja kulttuuritietouden merkitys suomen kielen oppimisen tukena.

Opetuksessa otetaan huomioon suomen ja ruotsin kielten asema kansalliskielinä ja suomen asema enemmistökielenä ja pääasiallisena opetuksen kielenä. Suomen kieli on paitsi opetuksen kohde myös väline muiden oppiaineiden opiskelussa, ja opetuksessa vahvistuvat keskeiset oppimaan oppimisen ja ajattelun taidot. Tehdään yhteistyötä suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppimäärän ja muiden äidinkieli ja kirjallisuus -oppimäärien kanssa.

Vuosiluokilla 1–2 opetuksen painopiste on luku- ja kirjoitustaitojen perustan luomisessa sekä oppimaan oppimisen ja vuorovaikutuksen taitojen kehittämisessä. Opetuksen tehtävänä on herättää kiinnostusta kieleen, ilmaisuun ja erilaisten tekstien tuottamiseen ja tulkitsemiseen.

Vuosiluokilla 3–6 opetuksen painopiste on oppimaan oppimisen ja vuorovaikutuksen taitojen, lukuharrastuksen sekä sujuvan ja monipuolisen luku- ja kirjoitustaidon vakiinnuttamisessa. Tekstien tulkitsemisen ja tuottamisen yhteydessä harjaannutaan tarkastelemaan kielen piirteitä ja kirjallisuuden keinoja. Lyhyiden tekstien lukemisesta edetään kokonaisteosten lukemiseen ja lukukokemusten monipuoliseen jakamiseen.

Vuosiluokilla 7–9 erityisenä tehtävänä on monipuolistaa oppimaan oppimisen ja vuorovaikutuksen taitoja ja monilukutaitoa. Oppilaiden kielitietoutta, tekstimaailmaa ja kulttuurintuntemusta laajennetaan. Opetuksessa ohjataan tilanteeseen sopivaan kielenkäyttöön, ilmaisuun ja viestintään eri ympäristöissä. Jatko-opinnoissa ja työelämässä tarvittavat kielelliset ja vuorovaikutusvalmiudet otetaan huomioon. Kirjallisuudenopetuksessa kannustetaan elämykselliseen ja monipuoliseen lukemiseen.

4. Suomen kielen ja kirjallisuuden opetuksen tavoitteet

Vuosiluokka 1

T1 tukea oppilaan taitoa toimia erilaisissa vuorovaikutustilanteissa ja ilmaista itseään
T2 tukea oppilaan kielen ja mielikuvituksen sekä vuorovaikutus- ja yhteistyötaitojen kehittymistä tarjoamalla mahdollisuuksia tutustua erilaisiin ryhmäviestintätilanteisiin ja niiden sääntöihin

T3 tukea oppilaan ilmaisurohkeutta ohjaamalla osallistumaan ja ilmaisemaan itseään kokonaisvaltaisesti puhe- ja draamataiteen avulla.

T4 laajentaa oppilaan viestijäkuvausta arkikielen hallinnan pohjalta niin, että oppilas saa kokemuksia viestintätilanteista, kiinnostuu niistä ja ymmärtää, että ihmiset viestivät eri tavoin.

T5 innostaa ja ohjata oppilasta lukutaidon oppimisessa ja tekstien ymmärtämisen taitojen ja strategioiden harjoittelussa

T8 herättää oppilaan kiinnostus kirjallisuutta ja muita tekstejä kohtaan luomalla myönteisiä lukukokemuksia ja elämyksiä sekä tarjoamalla mahdollisuuksia tiedonjonon tyydyttämiseen sekä lukukokemusten jakamiseen

T10 tarjota tilaisuuksia kertoa ja kuvata asioita, ajatuksia, kokemuksia, havaintoja ja mielipiteitä puhumalla, kirjoittamalla ja kuvien avulla myös graafisessa mediaympäristössä
T11 opettaa käsin kirjoittamisen taitoa ja tukea hienomotoriikan kehittymistä siinä

T12 edistää oppilaan kielitietoisuutta tarinoiden, draaman, leikkien, kirjoittamisen ja puhumisen kautta ja kielen peruskäsitteiden tuntemusta sekä ohjata tekemään havaintoja puhutusta ja kirjoitetusta kielenkäytöstä sekä auttaa huomaamaan, että omalla kielenkäytöllä on vaikutusta toisten käyttäytymiseen

T13 innostaa oppilasta kuuntelemaan ja lukemaan kirjallisuutta sekä valitsemaan häntä itseään kiinnostavaa luettavaa

T14 innostaa oppilasta tuottamaan kulttuuria yhdessä muiden kanssa ja tutustumaan eri lastenkulttuurimuotoihin, ohjata oppilasta niiden käyttäjäksi ja arvostamaan omaa kieltä ja kulttuuria sekä kulttuurien monimuotoisuutta

T15 oppia piirtämään kirjainmuodot oikein. Tavoitteena on hahmottaa suoran ja kaarevan viivan laatu

Vuosiluokka 2

T1 tukea oppilaan taitoa toimia erilaisissa vuorovaikutustilanteissa ja ilmaista itseään

T2 tukea oppilaan kielen ja mielikuvituksen sekä vuorovaikutus- ja yhteistyötaitojen kehittymistä tarjoamalla mahdollisuuksia tutustua erilaisiin ryhmäviestintätilanteisiin ja niiden sääntöihin

T3 tukea oppilaan ilmaisurohkeutta ohjaamalla osallistumaan ja ilmaisemaan itseään kokonaisvaltaisesti draaman avulla

T4 laajentaa oppilaan viestijäkuva arkikielen hallinnan pohjalta niin, että oppilas saa kokemuksia viestintätilanteista, kiinnostuu niistä ja ymmärtää, että ihmiset viestivät eri tavoin

T5 ohjata keskustelemaan teksteistä ja tarkastelemaan omaa luetun ymmärtämistään

T6 harjoituttaa tarkastelemaan monimuotoisten tekstien merkityksiä ja rakenteita sekä laajentaa hänen sanavarantoaan tekstien tarkastelun avulla

T7 ohjata oppilasta hakemaan tietoa eri tavoin

T8 herättää oppilaan kiinnostus kirjallisuutta ja muita tekstejä kohtaan luomalla myönteisiä lukukokemuksia ja elämyksiä sekä tarjoamalla mahdollisuuksia tiedonjonon tyydyttämiseen sekä lukukokemusten jakamiseen

T9 innostaa oppilaita tuottamaan monimuotoisia tekstejä eri tarkoituksiin ja luoda myönteisiä tekstien yhdessä tekemisen, työstämisen ja jakamisen kokemuksia

T10 tarjota tilaisuuksia kertoa ja kuvata asioita, ajatuksia, kokemuksia, havaintoja ja mielipiteitä puhumalla, kirjoittamalla ja kuvien avulla myös graafisessa mediaympäristössä

T11 ohjata vähitellen tekstien suunnittelua ja rakentamista sekä oikeinkirjoituksen perusasioita ja kirjoitettua kieltä koskevia sopimuksia

T12 edistää oppilaan kielitietoisuutta tarinoiden, draaman, leikkien, kirjoittamisen ja puhumisen kautta ja kielen peruskäsitteiden tuntemusta sekä ohjata tekemään havaintoja puhutusta ja kirjoitetusta kielenkäytöstä sekä auttaa huomaamaan, että omalla kielenkäytöllä on vaikutusta toisten käyttäytymiseen

T13 innostaa oppilasta kuuntelemaan ja lukemaan kirjallisuutta sekä valitsemaan häntä itseään kiinnostavaa luettavaa

T14 innostaa oppilasta tuottamaan kulttuuria yhdessä muiden kanssa ja tutustumaan eri lastenkulttuurimuotoihin, ohjata oppilasta niiden käyttäjäksi ja arvostamaan omaa kieltä ja kulttuuria sekä kulttuurien monimuotoisuutta

T15 oppia piirtämään kirjainmuodot oikein. Tavoitteena on hahmottaa suoran ja kaarevan viivan laatu.

Vuosiluokka 3

T1 vahvistaa oppilaan taitoa toimia erilaisissa viestintäympäristöissä siten, että hän pystyy rakentamaan ja vastuulliseen mielipiteen ilmaisemiseen ja vuorovaikutukseen

T2 ohjata oppilasta huomioimaan viestinnässään vuorovaikutuskumppanin tarpeita ja omien kielellisten ja viestinnällisten valintojen vaikutuksia

T3 ohjata oppilasta ilmaisemaan itseään aiempaa monipuolisemmin draaman avulla kehollisia ja äänellisiä ilmaisukeinoja käyttäen ja harjoittaa oppilaan taitoja toimia erilaisissa viestintä – ja esitystilanteissa

T4 vahvistaa oppilaan myönteistä viestijäkuvaa, halua ja kykyä toimia erilaisissa vuorovaikutustilanteissa

T5 edistää oppilaan lukutaidon sujuvoitumista, kehittää tekstin ymmärtämisen taitoja ja strategioita sekä harjaannuttaa tarkkailemaan ja arvioimaan omaa lukemistaan

T6 tutustuttaa oppilas lasten- ja nuortenkirjallisuuteen, kehittää monimuotoisten tekstien erittelyn ja tulkittamisen taitoja, laajentaa oppilaan sana- ja käsitevarantoa sekä edistää hänen ajattelutaitojaan

T8 rohkaista kokemusten ja ajatusten ilmaisemiseen ja vahvistaa myönteistä kuvaa itsestä tekstien tuottajana

T9 auttaa oppilasta kielentämään ajatuksiaan [TUKI] ja harjaannuttaa kertomaan ja selostamaan tapahtumia, kuvaamaan ilmiöitä ja esittämään omia näkemyksiään

T10 edistää oppilaan kirjoitustaidon sujuvoitumista käsin ja vahvistaa kirjoitetun kielen perusrakenteiden ja oikeinkirjoituksen tuntemusta

T11 kehittää oppilaan tekstin tuottamisen prosesseja ja tarjota mahdollisuuksia palautteen saamiseen ja antamiseen, ohjata ottamaan huomioon tekstin vastaanottaja sekä toimimaan eettisesti erilaisissa tekstiympäristöissä (myös verkossa) yksityisyyttä ja tekijänoikeuksia kunnioittaen

T12 vahvistaa oppilaan kielitietoisuutta, innostaa häntä tutkimaan ja tarkkailemaan kieltä ja sen eri variantteja ja harjaannuttaa käyttämään käsitteitä, joiden avulla kielestä ja sen rakenteista voidaan puhua

T13 vahvistaa oppilaan kielellistä ja kulttuurista identiteettiä ja ohjata arvostamaan lähiympäristön kulttuureja ja kieliä ja luoda mahdollisuuksia media- ja kulttuuritarjontaan tutustumiseen sekä omien esitysten tuottamiseen

T14 kannustaa oppilasta laajentamaan tekstivalikoimaansa ja lukemaan ja arvostamaan lasten- ja nuortenkirjallisuutta sekä rohkaista lukuelämysten jakamiseen

T15 muodon tajun kehittäminen, hallita ornamenteissa virtaavuus,ristiinmeno ja suunnanmuutokset

Vuosiluokka 4

T1 vahvistaa oppilaan taitoa toimia erilaisissa viestintäympäristöissä siten, että hän pystyy rakentamaan ja vastuulliseen mielipiteen ilmaisemiseen ja vuorovaikutukseen

T2 ohjata oppilasta huomioimaan viestinnässään vuorovaikutuskumppanin tarpeita ja omien kielellisten ja viestinnällisten valintojen vaikutuksia

T3 ohjata oppilasta ilmaisemaan itseään aiempaa monipuolisemmin draaman avulla kehollisia ja äänellisiä ilmaisukeinoja käyttäen ja harjoittaa oppilaan taitoja toimia erilaisissa viestintä- ja esitystilanteissa

T4 vahvistaa oppilaan myönteistä viestijäkuvaa, halua ja kykyä toimia erilaisissa vuorovaikutustilanteissa

T5 edistää oppilaan lukutaidon sujuvoitumista, kehittää, tekstin ymmärtämisen taitoja ja strategioita sekä harjaannuttaa tarkkailemaan ja arvioimaan omaa lukemistaan

T6 tutustuttaa oppilas lasten- ja nuortenkirjallisuuteen, kehittää monimuotoisten tekstien erittelyn ja tulkitsemisen taitoja, laajentaa oppilaan sana- ja käsitevarantoa sekä edistää hänen ajattelutaitojaan

T7 ohjata oppilasta tiedonhankintaan, monipuolisten tekstiympäristöjen käyttöön ja tiedon luotettavuuden arviointiin

T8 rohkaista kokemusten ja ajatusten ilmaisemiseen ja vahvistaa myönteistä kuvaa itsestä tekstien tuottajana

T9 auttaa oppilasta kielentämään ajatuksiaan [TUKI] ja harjaannuttaa kertomaan ja selostamaan tapahtumia, kuvaamaan ilmiöitä ja esittämään omia näkemyksiään

T10 edistää oppilaan kirjoitustaidon sujuvoitumista käsin ja vahvistaa kirjoitetun kielen perusrakenteiden ja oikeinkirjoituksen tuntemusta

T11 kehittää oppilaan tekstin tuottamisen prosesseja ja tarjota mahdollisuuksia palautteen saamiseen ja antamiseen, ohjata ottamaan huomioon tekstin vastaanottaja sekä toimimaan eettisesti verkossa yksityisyyttä ja tekijänoikeuksia kunnioittaen

T12 vahvistaa oppilaan kielitietoisuutta, innostaa häntä tutkimaan ja tarkkailemaan kieltä ja sen eri variantteja ja harjaannuttaa käyttämään käsitteitä, joiden avulla kielestä ja sen rakenteista voidaan puhua

T13 vahvistaa oppilaan kielellistä ja kulttuurista identiteettiä ja ohjata arvostamaan lähiympäristön kulttuureja ja kieliä ja luoda mahdollisuuksia media- ja kulttuuritarjontaan tutustumiseen sekä omien esitysten tuottamiseen

T14 kannustaa oppilasta laajentamaan tekstivalikoimaansa ja lukemaan ja arvostamaan lasten- ja nuortenkirjallisuutta sekä rohkaista lukuelämysten jakamiseen

Vuosiluokka 5

T1 vahvistaa oppilaan taitoa toimia erilaisissa viestintäympäristöissä siten, että hän pystyy

rakentavaan ja vastuulliseen mielipiteen ilmaisemiseen ja vuorovaikutukseen

T2 ohjata oppilasta huomioimaan viestinnässään vuorovaikutuskumppanin tarpeita ja omien kielellisten ja viestinnällisten valintojen vaikutuksia

T3 ohjata oppilasta ilmaisemaan itseään aiempaa monipuolisemmin draaman avulla kehollisia ja äänellisiä ilmaisukeinoja käyttäen ja harjoittaa oppilaan taitoja toimia erilaisissa viestintä- ja esitystilanteissa

T4 vahvistaa oppilaan myönteistä viestijäkuvaa, halua ja kykyä toimia erilaisissa vuorovaikutustilanteissa

T5 edistää oppilaan lukutaidon sujuvoitumista, kehittää tekstin ymmärtämisen taitoja ja strategioita sekä harjaannuttaa tarkkailemaan ja arvioimaan omaa lukemistaan

T6 tutustuttaa oppilas lasten- ja nuortenkirjallisuuteen, kehittää monimuotoisten tekstien erittelyn ja tulkitsemisen taitoja, laajentaa oppilaan sana- ja käsitevarantoa sekä edistää hänen ajattelutaitojaan

T7 ohjata oppilasta tiedonhankintaan, monipuolisten tekstiympäristöjen käyttöön ja tiedon luotettavuuden arviointiin

T8 rohkaista kokemusten ja ajatusten ilmaisemiseen ja vahvistaa myönteistä kuvaa itsestä tekstien tuottajana

T9 auttaa oppilasta kielentämään ajatuksiaan [TUKI] ja harjaannuttaa kertomaan ja selostamaan tapahtumia, kuvaamaan ilmiöitä ja esittämään omia näkemyksiään

T10 edistää oppilaan kirjoitustaidon sujuvoitumista käsin kirjoitettaessa ja vahvistaa kirjoitetun kielen perusrakenteiden ja oikeinkirjoituksen tuntemusta

T11 kehittää oppilaan tekstin tuottamisen prosesseja ja tarjota mahdollisuuksia palautteen saamiseen ja antamiseen, ohjata ottamaan huomioon tekstin vastaanottaja sekä toimimaan eettisesti verkossa yksityisyyttä ja tekijänoikeuksia kunnioittaen

T12 vahvistaa oppilaan kielitietoisuutta, innostaa häntä tutkimaan ja tarkkailemaan kieltä ja sen eri variantteja ja harjaannuttaa käyttämään käsitteitä, joiden avulla kielestä ja sen rakenteista voidaan puhua

T13 vahvistaa oppilaan kielellistä ja kulttuurista identiteettiä ja ohjata arvostamaan lähiympäristön kulttuureja ja kieliä ja luoda mahdollisuuksia media- ja kulttuuritarjontaan tutustumiseen sekä omien esitysten tuottamiseen

T14 kannustaa oppilasta laajentamaan tekstivalikoimaansa ja lukemaan ja arvostamaan lasten- ja nuortenkirjallisuutta sekä rohkaista lukuelämysten jakamiseen

Vuosiluokka 6

T1 vahvistaa oppilaan taitoa toimia erilaisissa viestintäympäristöissä siten, että hän pystyy rakentavaan ja vastuulliseen mielipiteen ilmaisemiseen ja vuorovaikutukseen

T2 ohjata oppilasta huomioimaan viestinnässään vuorovaikutuskumppanin tarpeita ja omien kielellisten ja viestinnällisten valintojen vaikutuksia

T3 ohjata oppilasta ilmaisemaan itseään aiempaa monipuolisemmin draaman avulla kehollisia ja äänellisiä ilmaisukeinoja käyttäen ja harjoittaa oppilaan taitoja toimia erilaisissa viestintä – ja esitystilanteissa

T4 vahvistaa oppilaan myönteistä viestijäkuvaa, halua ja kykyä toimia erilaisissa, myös monimediaisissa vuorovaikutustilanteissa

T5 edistää oppilaan lukutaidon sujuvoitumista, kehittää, tekstin ymmärtämisen taitoja ja strategioita sekä harjaannuttaa tarkkailemaan ja arvioimaan omaa lukemistaan

T6 tutustuttaa oppilas lasten- ja nuortenkirjallisuuteen, kehittää monimuotoisten tekstien erittelyn ja tulkitsemisen taitoja, laajentaa oppilaan sana- ja käsitevarantoa sekä edistää hänen ajattelutaitojaan

T7 ohjata oppilasta tiedonhankintaan, monipuolisten tekstiympäristöjen käyttöön ja tiedon luotettavuuden arviointiin

T8 rohkaista kokemusten ja ajatusten ilmaisemiseen ja vahvistaa myönteistä kuvaa itsestä tekstien tuottajana

T9 auttaa oppilasta kielentämään ajatuksiaan [TUKI] ja harjaannuttaa kertomaan ja selostamaan tapahtumia, kuvaamaan ilmiöitä ja esittämään omia näkemyksiään

T10 edistää oppilaan kirjoitustaidon sujuvoitumista käsin ja koneella kirjoitettaessa ja vahvistaa kirjoitetun kielen perusrakenteiden ja oikeinkirjoituksen tuntemusta

T11 kehittää oppilaan tekstin tuottamisen prosesseja ja tarjota mahdollisuuksia palautteen saamiseen ja antamiseen, ohjata ottamaan huomioon tekstin vastaanottaja sekä toimimaan eettisesti verkossa yksityisyyttä ja tekijänoikeuksia kunnioittaen

T12 vahvistaa oppilaan kielitietoisuutta, innostaa häntä tutkimaan ja tarkkailemaan kieltä ja sen eri varianteja ja harjaannuttaa käyttämään käsitteitä, joiden avulla kielestä ja sen rakenteista voidaan puhua

T13 vahvistaa oppilaan kielellistä ja kulttuurista identiteettiä ja ohjata arvostamaan lähiympäristön kulttuureja ja kieliä ja luoda mahdollisuuksia media- ja kulttuuritarjontaan tutustumiseen sekä omien esitysten tuottamiseen

T14 kannustaa oppilasta laajentamaan tekstivalikoimaansa ja lukemaan ja arvostamaan lasten- ja nuortenkirjallisuutta sekä rohkaista lukuelämysten jakamiseen

Vuosiluokka 7

T1 tutustuttaa oppilas Suomen kielelliseen ja kulttuuriseen monimuotoisuuteen ja auttaa oppilasta pohtimaan äidinkielen merkitystä sekä tiedostumaan omasta kielellisestä ja kulttuurisesta identiteetistään sekä innostaa oppilasta aktiiviseksi kulttuuritarjonnan käyttäjäksi ja tekijäksi

T3 monipuolistaa oppilaan taitoja ilmaista itseään erilaisissa viestintä- ja esitystilanteissa

T8 edistää oppilaan taitoa arvioida erilaisista lähteistä hankkimaansa tietoa ja käyttää sitä tarkoituksenmukaisella tavalla

T9 laajentaa oppilaan kiinnostusta itselle uudenlaisia kirjallisuus- ja tekstilajityyppejä kohtaan ja monipuolistaa oppilaan lukukokemuksia ja niiden jakamisen keinoja, syventää ymmärrystä maailmasta

T10 rohkaista oppilasta ilmaisemaan ajatuksiaan kirjoittamalla ja tuottamalla monimuotoisia tekstejä erilaisissa viestintäympäristöissä sekä auttaa oppilasta tunnistamaan omia vahvuuksiaan ja kehittämiskohteitaan tekstin tuottajana

T11 tarjota tilaisuuksia tuottaa kertovia, kuvaavia ja ohjaavia tekstejä, myös monimediaisissa ympäristöissä, ja auttaa oppilasta valitsemaan kuhunkin tekstilajiin ja tilanteeseen sopivia ilmaisutapoja

T12 vahvistaa tekstin tuottamisen prosesseja, tarjota tilaisuuksia tuottaa tekstiä yhdessä muiden kanssa, vahvistaa taitoa antaa ja ottaa vastaan palautetta

T13 edistää kirjoittamisen sujuvoitumista ja vahvistaa tieto- ja viestintäteknologian käyttötaitoa tekstien tuottamisessa, syventää ymmärrystä kirjoittamisesta viestintänä ja antaa tietoa kirjoitetun kielen konventioista ja vahvistaa yleiskielen hallintaa

T15 syventää oppilaan kielitietoisuutta ja ohjata häntä kiinnostumaan kielen ilmiöistä, auttaa oppilasta tunnistamaan kielen rakenteita, tyylipiirteitä ja sävyjä ja ymmärtämään kielellisten valintojen merkityksiä ja seurauksia

Vuosiluokka 8

T1 tutustuttaa oppilas Suomen kielelliseen ja kulttuuriseen monimuotoisuuteen ja auttaa oppilasta pohtimaan äidinkielen merkitystä sekä tiedostumaan omasta kielellisestä ja kulttuurisesta identiteetistään sekä innostaa oppilasta aktiiviseksi kulttuuritarjonnan käyttäjäksi ja tekijäksi

T2 monipuolistaa oppilaan ryhmäviestintätaitoja ja kehittää hänen taitojaan perustella näkemyksiään sekä kielellisiä ja viestinnällisiä valintojaan

T3 monipuolistaa oppilaan taitoja ilmaista itseään erilaisissa viestintä- ja esitystilanteissa, myös draaman ja teatterin keinoin

T5 kehittää tekstien lukemisessa, ymmärtämisessä ja analysoimisessa tarvittavia lukustrategioita ja metakognitiivisia taitoja sekä oppilaan taitoa arvioida oman lukemisen kehittämistarpeita

T6 tarjota monipuolisia mahdollisuuksia valita, käyttää, tulkita ja arvioida monimuotoisia kaunokirjallisia, asia- ja mediatekstejä tarkoituksenmukaisia käsitteitä käyttäen

T10 rohkaista oppilasta ilmaisemaan ajatuksiaan kirjoittamalla ja tuottamalla monimuotoisia tekstejä erilaisissa viestintäympäristöissä sekä auttaa oppilasta tunnistamaan omia vahvuuksiaan ja kehittämiskohteitaan tekstin tuottajana

T11 tarjota tilaisuuksia tuottaa kertovia, kuvaavia, ohjaavia ja erityisesti kanta-aottavia tekstejä, myös monimediaisissa ympäristöissä, ja

auttaa oppilasta valitsemaan kuhunkin tekstilajiin ja tilanteeseen sopivia ilmaisutapoja

T12 vahvistaa tekstin tuottamisen prosesseja, tarjota tilaisuuksia tuottaa tekstiä yhdessä muiden kanssa, vahvistaa taitoa antaa ja ottaa vastaan palautetta

T16 avartaa oppilaan kirjallisuus- ja kulttuurinäkemystä, tutustuttaa häntä kirjallisuuden historiaan ja nykykirjallisuuteen, kirjallisuuden eri lajeihin sekä auttaa häntä pohtimaan kirjallisuuden ja kulttuurin merkitystä omassa elämässään

Vuosiluokka 9

T1 tutustuttaa oppilas Suomen kielelliseen ja kulttuuriseen monimuotoisuuteen ja auttaa oppilasta pohtimaan äidinkielen merkitystä sekä tiedostumaan omasta kielellisestä ja kulttuurisesta identiteetistään sekä innostaa oppilasta aktiiviseksi kulttuuritarjonnan käyttäjäksi ja tekijäksi

T3 monipuolistaa oppilaan taitoja ilmaista itseään erilaisissa viestintä- ja esitystilanteissa

T4 syventää oppilaan viestijäkuvaa niin, että hän oppii havainnoimaan omaa viestintäänsä, tunnistamaan vahvuuksiaan sekä kehittämiskohteitaan erilaisissa, myös monimediaisissa viestintäympäristöissä

T7 kehittää oppilaan erittelevää ja kriittistä lukutaitoa, harjaannuttaa tekemään havaintoja teksteistä ja tulkitsemaan niitä sekä vakiinnuttaa sana- ja käsitevarantoa

T10 rohkaista oppilasta ilmaisemaan ajatuksiaan kirjoittamalla ja tuottamalla monimuotoisia tekstejä erilaisissa viestintäympäristöissä sekä auttaa oppilasta tunnistamaan omia vahvuuksiaan ja kehittämiskohteitaan tekstin tuottajana

T11 tarjota tilaisuuksia tuottaa kertovia, kuvaavia, ohjaavia, kantaa ottavia ja erityisesti pohtivia tekstejä, myös monimediaisissa ympäristöissä, ja

auttaa oppilasta valitsemaan kuhunkin tekstilajiin ja tilanteeseen sopivia ilmaisutapoja

T12 vahvistaa tekstin tuottamisen prosesseja, tarjota tilaisuuksia tuottaa tekstiä yhdessä muiden kanssa, vahvistaa taitoa antaa ja ottaa vastaan palautetta

T14 vahvistaa tiedon hallinnan ja käyttämisen taitoja ja monipuolistaa lähteiden käyttöä ja viittaustapojen hallintaa omassa tekstissä sekä opastaa toimimaan eettisesti verkossa yksityisyyttä ja tekijänoikeuksia kunnioittaen

T15 syventää oppilaan kielitietoisuutta ja ohjata häntä kiinnostumaan kielen ilmiöistä, auttaa oppilasta tunnistamaan kielen rakenteita, eri rekistereitä, tyylipiirteitä ja sävyjä ja ymmärtämään kielellisten valintojen merkityksiä ja seurauksia

T17 tutustuttaa oppilas Suomen kielelliseen ja kulttuuriseen monimuotoisuuteen ja auttaa oppilasta pohtimaan äidinkielen merkitystä sekä tiedostumaan omasta kielellisestä ja kulttuurisesta identiteetistään sekä innostaa oppilasta aktiiviseksi kulttuuritarjonnan käyttäjäksi ja tekijäksi

5. Suomen kieli ja kirjallisuus -oppimäärän tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet

Vuosiluokka 1

S1 Vuorovaikutustilanteissa toimiminen

- Harjoitellaan ryhmäviestinnän käytänteitä erilaisissa kasvokkain tapahtuvissa vuorovaikutustilanteissa.
- Harjoitellaan ympäristön kielellistä jäsentämistä ja nimeämistä, kuuntelemista, kysymistä, vastaamista ja kertomista.
- Osallistutaan draaman sekä muiden vuorovaikutusharjoitusten ja keskustelujen avulla satujen, tarinoiden, lorujen käsittelyyn.

- Opettajan kertomien satujen ja tarinoiden jälleenkerrontaa. Erilaisia puhe- ja artikulaatioharjoituksia sekä loruja, riimejä ja riittäilyä. Suullista ilmaisua erilaisissa tilanteissa. Tarkan kuuntelemisen harjoittelua. Pienet esitykset. ja muut ilmaisutaidon harjoitukset.

S2 Tekstien tulkitseminen

- Opetellaan lukemaan ja harjoitellaan siinä tarvittavia käsitteitä äänne, kirjain, tavu, sana, virke, lopetusmerkki, otsikko, teksti ja kuva.
- Harjoitellaan tekstinymmärtämisen strategioita kuten ennen kuuntelua, kuuntelun aikana ja sen jälkeen.
- Havainnoidaan ja pohditaan monimuotoisia ympäristön tekstejä sekä työskennellään muun muassa kuvien, kaunokirjallisuuden ja yksinkertaisten tieto- ja mediatekstien parissa.
- Opitaan kertomaan kuulluista ja luetuista saduista ja tarinoista kerronnan pääkäsitteiden (esim. päähenkilö, tapahtumapaikka ja -aika sekä juoni) avulla.
- Jaetaan lukukokemuksia eri tavoin ja harjoitellaan tekstin kertomista omin sanoin
- Keskustellaan satujen, tarinoiden ja muiden tekstien sisällöistä.
- Isojen kirjainten opetteleminen tarinan, liikkeen, eleen, puheen, kuvan, nimen ja symbolin keinoin. Äänne-kirjain-vastaavuuden ja tavutietoisuuden harjoittelua.

S3 Tekstien tuottaminen

- Tuetaan oikeinkirjoitustaidon kehittymistä fonologisen tietoisuuden harjoitteiden ja lukemisen avulla.
- Harjoitellaan käyttämään omassa teksteissä oikeinkirjoituksen perusasioita kuten sanaväli, tavutus, virke ja sen lopetusmerkit.
- Kirjoittamisen opetteleminen jäljennöskirjoituksen kautta. Lukemisen ja kirjoittamisen valmiuksien harjoittelua. Opetellaan tekstauskirjaimet isojen kirjainten opettelu rinnalla.

S4 Kielen, kirjallisuuden ja kulttuurin ymmärtäminen

- Pohditaan yhdessä sanoja, sanontoja ja ilmaisutapoja, leikitellään kielellä loruja, runoja ja sanaleikkien avulla.
- Etsitään itseä kiinnostavaa luettavaa ja käytetään kirjallisuutta ilmaisun virikkeenä.
- Tutustutaan monimuotoisiin teksteihin, kuten lastenkirjallisuuteen ja mediateksteihin, ja keskustellaan niiden merkityksestä omassa arjessa.
- Osallistutaan yhdessä kulttuurin tuottamiseen.
- Tutustutaan lastenkulttuuriin, arkipäivän tapakulttuuriin, joihinkin kansanperinteen muotoihin sekä juhlaperinteisiin.
- Kertomusaineistona kansansadut, vuodenaikoihin ja ympäristöön liittyvät tarinat ja opetustarinat. Lukukirjan käyttö.

S5 Muotopiirustus

- suoran ja kaaren variaatioita käsivaraisesti, yksinkertaisia kokonaisuustoja, kuten ympyrä, lemniskaatta, spiraali, kolmio, neliö sekä näiden muunnoksia.
- Yksinkertaisia nauhaornamentteja avoimilla muodoilla (ei risteämistä). Muodon muutoksia

Vuosiluokka 2

S1 Vuorovaikutustilanteissa toimiminen

- Harjoitellaan ympäristön kielellistä jäsentämistä ja nimeämistä, kuuntelemista, kysymistä, vastaamista ja kertomista.

- Harjoitellaan ryhmäviestinnän käytänteitä erilaisissa kasvokkain tapahtuvissa vuorovaikutustilanteissa.
- Havainnoidaan erilaisia viestintätapoja.
- Osallistutaan draaman sekä muiden vuorovaikutusharjoitusten ja keskustelujen avulla satujen, tarinoiden, lorujen, tietotekstien, mediatekstien ja pelien käsittelyyn.
- Puhe- ja artikulaatioharjoituksia. Oppilaita kannustetaan esiintymiseen luokassa
- esitettävien runojen ja lyhyiden näytelmien kautta. Tuetaan ja rohkaistaan itseilmaisuun keskustellen, näytellen, improvisoiden, leikkien, loruillen, lausuen ja laulaen.

S2 Tekstien tulkitseminen

- Jatketaan lukemaan oppimista ja harjoitellaan siinä tarvittavia käsitteitä äänne, kirjain, tavu, sana, virke, lopetusmerkki, otsikko, teksti ja kuva.
- Harjoitellaan tekstinymmärtämisen strategioita kuten ennen kuuntelua ja lukemista, kuuntelun ja lukemisen aikana ja sen jälkeen.
- Pohditaan sanojen ja sanontojen merkityksiä teksteissä ja tutustutaan pääsanaluokkien avulla erilaisiin tapoihin ilmaista aikaa, järjestystä ja paikkaa.
- Opitaan kertomaan kuulluista ja luetuista saduista ja tarinoista kerronnan pääkäsitteiden (esim. päähenkilö, tapahtumapaikka ja -aika ja juoni) avulla.
- Keskustellaan satujen, tarinoiden ja muiden tekstien sisällöistä.
- Pohditaan sanojen merkityksiä ja sanavalintoja teksteissä.
- Omien kokemusten, havaintojen ja tapahtumien selostamista sekä tarinoiden kerrontaa. Jälleenkerrontaa.

S3 Tekstien tuottaminen

- Harjoitellaan tuottamaan tekstejä omien ajatusten, kokemusten, havaintojen ja mielikuvituksen sekä kuvien ja toisten tekstien, opettajan kertomien satujen ja tarinoiden, pohjalta.
- Tarkastellaan puhutun kielen muuntamista kirjoitetuksi kieleksi.
- Tutustutaan kertomiselle ja kuvaamiselle tyypillisiin tekstuaalisiin ja kielellisiin piirteisiin, esimerkiksi ajan ja paikan ilmaisutapoihin ja kertomuksen perusrakenteeseen, ja harjoitellaan niiden käyttämistä omissa teksteissä.
- Opetellaan isojen ja pienten tekstauskirjainten piirtämistä sekä niillä kirjoittamista ja näppäintaitoja hienomotoriikkaharjoituksilla ennen tulevien vuosien koneella kirjoittamisen opettelua.
- Harjoitellaan käyttämään omissa teksteissä oikeinkirjoituksen perusasioita kuten sanaväli, tavutus, virke ja sen lopetusmerkit, iso alkukirjain virkkeen alussa ja tutuissa erisnimissä.
- Lukemisen ja kirjoittamisen perustekniikoiden säännöllistä harjoitusta. Luetun ymmärtämisen harjoitusta, esim. lukukirjan avulla. Oikeinkirjoituksen harjoitusta, mm. tavutus. Vokaalit ja konsonantit. Aakkoset ja aakkosluetteloiden järjestäminen. Isot ja pienet alkukirjaimet. Pääsanaluokat ja perusvälimerkit alustavasti.op

S4 Kielen, kirjallisuuden ja kulttuurin ymmärtäminen

- Vahvistetaan kielellistä tietoisuutta tekemällä havaintoja puhutusta kielestä ja tutustumalla kirjoitettuun kieleen kuunnellen ja lukien.
- Tehdään havaintoja eri puhetavoista, murteista, koulussa ja vapaa-ajalla esillä olevista kielistä sekä kielenkäytön vaikutuksesta muihin.
- Leikitellään kielellä lorujen, runojen ja sanaleikkien avulla.
- Etsitään itseä kiinnostavaa luettavaa ja käytetään kirjallisuutta ilmaisun virikkeenä.

- Tutustutaan monimuotoisiin teksteihin, kuten lastenkirjallisuuteen ja mediateksteihin, ja keskustellaan niiden merkityksestä omassa arjessa.
- Osallistutaan yhdessä kulttuurin tuottamiseen.
- Tutustutaan lastenkulttuuriin, arkipäivän tapakulttuuriin, joihinkin kansanperinteen muotoihin sekä juhlaperinteisiin.
- Kirjastoon tutustuminen. Kertomusaineistona legendat, opetuksen sisältävät eläintarinat ja vuoden kiertokulkuun sekä ympäristöön liittyvät tarinat. Runoja ja arvoituksia.

S5 Muotopiirustus

- symmetriaharjoituksia ensin pysty- ja sitten vaaka-akselilla. Nauhaornamentteja jatketaan vaikeuttaen. Voidaan ottaa muodonmuutoksia.

Vuosiluokka 3

S1 Vuorovaikutustilanteissa toimiminen

- Tarjotaan monipuolisia tilaisuuksia omien ajatusten, kokemusten ja näkemysten mielipiteiden jakamiseen, toisten kuuntelemiseen ja palautteen saamiseen ja antamiseen.
- Harjoitellaan ja havainnoidaan vuorovaikutusta erilaisissa viestintätilanteissa, esimerkiksi tapoja olla kohtelias, toimia tavoitteellisesti ja esittää oma näkemyksensä mielipiteensä ja perustella se ottaen toiset huomioon.
- Ohjataan kokonaisilmaisuun, hyödynnetään draaman toimintamuotoja ja osallistutaan oman luokan ja kouluyhteisön kulttuuritoiminnan suunnitteluun ja toteutukseen.
- Tapakulttuuri ennen ja nyt.

S2 Tekstien tulkitseminen

- Harjoitellaan erilaisten tekstien sujuvaa lukemista ja käyttämään tilanteeseen sopivia tekstinymmärtämisen strategioita.
- Luetaan ja kuunnellaan yhteisesti ja itse valittua lasten ja nuorten kirjallisuutta.
- Käytetään kirjastopalveluita.
- Luku- ja kirjoitustaidon varmentamista. Jaksoviikkojen teksti jäljennöskirjoituksena. Lukemisharrastusta herätetään ja pyritään ohjaamaan.

S3 Tekstien tuottaminen

- Kirjoitetaan käsin tekstausta- ja kaunokirjaimilla
- Harjoitellaan tuottamaan sekä fiktiivisiä että ei-fiktiivisiä monimuotoisia tekstejä omien kokemusten ja havaintojen sekä toisten tekstien pohjalta (TUKI).
- Kiinnitetään huomiota kirjoitetun ja puhutun kielen eroihin.
- Opitaan tunnistamaan tekstistä virke ja päälause.
- Opitaan käyttämään oikeinkirjoituksen perusasioita omassa tekstissä (isot ja pienet alkukirjaimet, yhdyssanat, virkkeen loppumerkit, pilkku, repliikkiviiva (lainausmerkkien käyttö tulee 5. luokalla).
- Perusvälimerkkien harjoittelua. Pieniä kirjoitelmia. Sanaluokkien tuntemuksen täydentämistä: numeraalit, , partikkelit; adjektiivin vertailumuodot; verbin persoonamuodot. Virkkeenmuodostusta. Välimerkit sanelukirjoitustehtävien yhteydessä.

S4 Kielen, kirjallisuuden ja kulttuurin ymmärtäminen

- Luokitellaan sanoja merkityksen perusteella (sanaluokat) ja opitaan verbien taipuminen persoonamuodoissa.
- Tutustutaan oppilaan omaan ja lähiympäristön kulttuureihin ja kieliin ja lasten maailmaan liittyviin kansanperinteen lajeihin ja niiden jatkajiin nykyculttuurissa.
- Hyödynnetään lapsille ja nuorille suunnattua media- ja kulttuuritarjontaa, esimerkiksi kirjastoa, elokuvia ja teatteria.
- Suunnitellaan ja toteutetaan omia esityksiä.
- Luetaan koti- ja ulkomaista lasten- ja nuortenkirjallisuutta nykyculttuurista klassikoihin ja ikäkaudelle suunnattua tietokirjallisuutta ja pohditaan kirjallisuuden herättämiä kysymyksiä ja teemoja.
- Kertomusaineistona kertomuksia ajasta ennen ajanlaskun alkua, kertomuksia ja tarinoita vanhoista ammasteista. Sananlaskuja. Rytmisessä osassa edelleen runoutta taiteelliseen ilmaisuun, artikulaatioon sekä runokielen rytmillisyyteen ja kauneuteen huomiota kiinnittäen.
- Kirjallisuushistoria alkaa luomiskertomuksilla, niissä ilmenevät ihmiskunnan perustarinat, joihin nykyaikainen sivistys osaltaan pohjautuu ja joka luo perustaa myöhemmälle kulttuurin ja taiteen ymmärtämiselle.

S5 Muotopiirustus

- Sidosteinen käsialakirjoitus

Vuosiluokka 4

S1 Vuorovaikutustilanteissa toimiminen

- Tarjotaan monipuolisia tilaisuuksia omien ajatusten, kokemusten ja näkemysten mielipiteiden jakamiseen, toisten kuuntelemiseen ja palautteen saamiseen ja antamiseen.
- Harjoitellaan ja havainnoidaan vuorovaikutusta erilaisissa viestintätilanteissa, esimerkiksi tapoja olla kohtelias, toimia tavoitteellisesti ja esittää oma näkemyksensä mielipiteensä ja perustella se ottaen toiset huomioon.
- Ohjataan kokonaisilmaisuun, hyödynnetään draaman toimintamuotoja ja osallistutaan oman luokan ja kouluyhteisön kulttuuritoiminnan suunnitteluun ja toteutukseen.
- Lukukokemusten jakamista; luetuista kirjoista muille kertomista ja keskustelua. Oppiaineisiin liittyen oppilaiden omia selostuksia ja esitelmiä. Puheharjoituksina käytetään vuodenaikoihin ja jaksoaineistoon liittyviä runoja sekä Kalevalaa.

S2 Tekstien tulkitseminen

- Harjoitellaan erilaisten tekstien sujuvaa lukemista ja käyttämään tilanteeseen sopivia tekstinymmärtämisen tapoja.
- Arvioidaan omaa lukutaitoa ja opitaan laajentamaan tietämystä luetun avulla.
- Luetaan ja kuunnellaan yhteisesti ja itse valittua lasten- ja nuorten kirjallisuutta.

- Harjoitellaan selittämään, vertailemaan ja pohtimaan sanojen ja käsitteiden merkityksiä ja niiden hierarkioita.
- Etsitään tietoa eri lähteistä ja käytetään kirjastopalveluita.
- Käsitellään verbien aikamuodot. Paikallissijat. Lauseenjäsennyksestä subjekti, predikaatti ja objekti. Virkerakenteista pää- ja sivulause.

S3 Tekstien tuottaminen

- Kirjoitetaan käsin tekstausta- ja kaunokirjaimilla
- Harjoitellaan tuottamaan sekä fiktiivisiä että ei-fiktiivisiä monimuotoisia tekstejä omien kokemusten ja havaintojen sekä toisten tekstien pohjalta (TUKI).
- Harjoitellaan tekstien elävöittämistä ja tarkastellaan sanavalintojen, sanontojen ja sanajärjestyksen yhteyttä tekstin merkityksiin.
- Kiinnitetään huomiota kirjoitetun ja puhutun kielen eroihin.
- Opitaan tunnistamaan tekstistä virke, päälause ja sivulauseiden selkeät perustyyppit sekä lauseen pääjäsenet ja käyttämään tietoa apuna oman tekstin tuottamisessa.
- Harjoitellaan tekstin tuottamisen vaiheita: ideointia, suunnittelua, tekstin jäsentämistä ja muokkaamista sekä palautteen antamista ja vastaanottamista.
- Opitaan käyttämään oikeinkirjoituksen perusasioita omassa tekstissä (isot ja pienet alkukirjaimet, yhdyssanat, virkkeen loppumerkit, pilkku, repliikkiviiva).
- Kirjoitetaan aineita. Harjoitellaan sanelukirjoitusta. Harjoitellaan tekstien otsikointia, rakenteita ja kappalejakoja, sekä opitaan käyttämään niitä omassa teksteissä.

S4 Kielen, kirjallisuuden ja kulttuurin ymmärtäminen

- Tutkitaan kielen vaihtelua tilanteen ja aiheen mukaan ja pohditaan sanojen, ilmaisutapojen ja tekstien merkityksiä.
- Laajennetaan tekstejä tutkimalla oppilaiden tietoja kielen piirteistä.
- Luokitellaan sanoja merkityksen perusteella (sanaluokat), tarkastellaan sijataivutusten vaikutuksia sanojen merkityksiin ja opitaan verbien taipuminen aikamuodoissa.
- Vertaillaan suomea muiden, oppilaille tutujen kielten piirteisiin.
- Tutustutaan oppilaan omaan ja lähiympäristön kulttuureihin ja kieliin ja lasten maailmaan liittyviin kansanperinteen lajeihin ja niiden jatkajiin nykykulttuurissa.
- Hyödynnetään lapsille ja nuorille suunnattua media- ja kulttuuritarjontaa, esimerkiksi kirjastoa, elokuvia ja teatteria.
- Suunnitellaan ja toteutetaan omia esityksiä.
- Tarkastellaan mediakulttuurin ilmiötä ja ikäkaudelle tarkoitettuja sisältöjä ja keskustellaan median roolista oppilaan arjessa.
- Luetaan koti- ja ulkomaista lasten- ja nuortenkirjallisuutta nykykirjallisuudesta klassikoihin ja ikäkaudelle suunnattua tietokirjallisuutta ja pohditaan kirjallisuuden herättämiä kysymyksiä ja teemoja.
- Kertomusaineistona ja dramatisointien aiheena Kalevala. Eläimiin ja kotiseututuntemukseen liittyvää kirjallisuutta.

S5 Muotopiirustus

- Muotopiirustus muuttuu vapaan käden geometriaksi 4. luokasta lähtien osana matematiikan opetusta.

S1 Vuorovaikutustilanteissa toimiminen

- Tarjotaan monipuolisia tilaisuuksia omien ajatusten, kokemusten ja näkemysten mielipiteiden jakamiseen, toisten kuuntelemiseen ja palautteen saamiseen ja antamiseen.
- Harjoitellaan ja havainnoidaan vuorovaikutusta erilaisissa viestintätilanteissa, esimerkiksi tapoja olla kohtelias, toimia tavoitteellisesti ja esittää oma näkemyksensä mielipiteensä ja perustella se ottaen toiset huomioon.
- Ohjataan kokonaisilmaisuun, hyödynnetään draaman toimintamuotoja ja osallistutaan oman luokan ja kouluyhteisön kulttuuritoiminnan suunnitteluun ja toteutukseen.
- Puheilmaisua harjoitellaan edelleen. Valmistellaan mahdollisesti näytelmä (kertoja, aihe, teema, repliikkiviiva).

S2 Tekstien tulkitseminen

- Harjoitellaan erilaisten tekstien sujuvaa lukemista ja käyttämään tilanteeseen sopivia tekstinymmärtämisen strategioita.
- Arvioidaan omaa lukutaitoa ja opitaan laajentamaan tietämystä luetun avulla.
- Syvennetään tekstin tulkinnan taitoja tutkimalla ja vertailemalla monimuotoisia tekstejä.
- Luetaan ja kuunnellaan yhteisesti ja itse valittua lasten- ja nuorten kirjallisuutta.
- Harjoitellaan selittämään, vertailemaan ja pohtimaan sanojen ja käsitteiden merkityksiä ja niiden hierarkioita.
- Etsitään tietoa eri lähteistä ja käytetään kirjastopalveluita.
- Harjoitellaan arvioimaan tekstien sisältöjen luotettavuutta.
- Luetun ymmärtämisen harjoittelua. Tiedon etsinnän harjoittelua esitelmien yhteydessä. Opitaan tuntemaan verbin pääluokat.

S3 Tekstien tuottaminen

- Kirjoitetaan käsin tekstausta- ja kaunokirjaimilla ja harjoitellaan näppäintaitoja ja sujuvaa koneella kirjoittamista.
- Harjoitellaan tuottamaan sekä fiktiivisiä että ei-fiktiivisiä monimuotoisia tekstejä omien kokemusten ja havaintojen sekä toisten tekstien pohjalta (TUKI).
- Tutkitaan kertomiselle, selostamiselle, kuvaamiselle ja mielipiteen ilmaisulle tyypillisiä kielellisiä ja tekstuaalisia piirteitä, tekstien otsikointia, rakenteita ja kappalejakoja sekä opitaan käyttämään niitä omissa teksteissä.
- Harjoitellaan tekstien elävöittämistä ja tarkastellaan sanavalintojen, sanontojen ja sanajärjestyksen yhteyttä tekstin merkityksiin.
- Kiinnitetään huomiota kirjoitetun ja puhutun kielen eroihin.
- Opitaan tunnistamaan tekstistä virke, päälause ja sivulauseiden selkeät perustyyppit sekä lauseen pääjäsenet ja käyttämään tietoa apuna oman tekstin tuottamisessa.
- Harjoitellaan tekstin tuottamisen vaiheita: ideointia, suunnittelua, tekstin jäsentämistä ja muokkaamista sekä palautteen antamista ja vastaanottamista.
- Kirjoitetaan opiskelussa tarvittavia tekstejä ja harjoitellaan lähteiden käyttöä ja merkintää.
- Opitaan käyttämään oikeinkirjoituksen perusasioita omassa tekstissä (isot ja pienet alkukirjaimet, yhdyssanat, virkkeen loppumerkit, pilkku, repliikkiviiva, lainausmerkit).

- Oikeinkirjoitusta ja välimerkkien käyttöä harjoitellaan edelleen. Aineiden yhteydessä kappalejaon ja otsikoinnin harjoittelua. Tukisanalistan laatimista ja sen käytön harjoittelua. Suora ja epäsuora esitys, joiden yhteydessä harjoitellaan erityisesti lainausmerkkien käyttöä. Lauseenjäsennystä jatketaan.

S4 Kielen, kirjallisuuden ja kulttuurin ymmärtäminen

- Tutkitaan kielen vaihtelua tilanteen ja aiheen mukaan ja pohditaan sanojen, ilmaisutapojen ja tekstien merkityksiä.
- Laajennetaan tekstejä tutkimalla oppilaiden tietoja kielen piirteistä.
- Luokitellaan sanoja merkityksen perusteella (sanaluokat), tarkastellaan sijaintiväytusten vaikutuksia sanojen merkityksiin ja kerrataan verbien taipuminen persoona- ja aikamuodoissa.
- Vertaillaan suomea muiden, oppilaille tuttuun kielten piirteisiin.
- Tutustutaan oppilaan omaan ja lähiympäristön kulttuureihin ja kieliin ja lasten maailmaan liittyviin kansanperinteen lajeihin ja niiden jatkajiin nykykulttuurissa.
- Hyödynnetään lapsille ja nuorille suunnattua media- ja kulttuuritarjontaa, esimerkiksi kirjastoa, elokuvia ja teatteria.
- Suunnitellaan ja toteutetaan omia esityksiä.
- Tarkastellaan mediakulttuurin ilmiötä ja ikäkaudelle tarkoitettuja sisältöjä ja keskustellaan median roolista oppilaan arjessa.
- Luetaan koti- ja ulkomaista lasten- ja nuortenkirjallisuutta nykykirjallisuudesta klassikoihin ja ikäkaudelle suunnattua tietokirjallisuutta ja pohditaan kirjallisuuden herättämiä kysymyksiä ja teemoja.
- Harjoitellaan tekstilajimuunnoksia. (TUKI interventio)
- Lukuharrastusta aktivoidaan erilaisin kirjallisuustehtävin. Luetaan oppiaineisiin liittyvää kirjallisuutta, mm. antiikin tarinoita.

Vuosiluokka 6

S1 Vuorovaikutustilanteissa toimiminen

- Tarjotaan monipuolisia tilaisuuksia omien ajatusten, kokemusten ja näkemysten jakamiseen, toisten kuuntelemiseen ja palautteen saamiseen ja antamiseen.
- Harjoitellaan ja havainnoidaan vuorovaikutusta erilaisissa viestintätilanteissa, esimerkiksi tapoja olla kohtelias, toimia tavoitteellisesti ja esittää oma näkemyksensä mielipiteensä ja perustella se ottaen toiset huomioon.
- Ohjataan kokonaisilmaisuun, hyödynnetään draaman toimintamuotoja ja osallistutaan oman luokan ja kouluyhteisön kulttuuritoiminnan suunnitteluun ja toteutukseen.
- Jatketaan tutustumista erilaisiin medioihin (mm. tv, internet, sosiaalinen media, lehdet). Puheessa harjoitellaan erityyppisiä ja –sävyisiä ilmauksia runojen, lukuaineiston ja vuoropuhelujen avulla. Tavoitteena on huolellinen ja selkeä ilmaisu. Esitelmiä.

S2 Tekstien tulkitseminen

- Harjoitellaan erilaisten tekstien sujuvaa lukemista ja käyttämään tilanteeseen sopivia tekstinymmärtämisen strategioita.
- Arvioidaan omaa lukutaitoa ja opitaan laajentamaan tietämystä luetun avulla.

- Syvennetään tekstin tulkinnan taitoja tutkimalla ja vertailemalla monimuotoisia tekstejä.
- Opitaan tunnistamaan kertovien, selostavien, kuvailevien, vertailevien ja mielipidetekstien kielellisiä ja tekstuaalisia piirteitä.
- Luetaan ja kuunnellaan yhteisesti ja itse valittua lasten ja nuorten kirjallisuutta.
- Aiemmin opittujen kirjallisuuden käsitteiden lisäksi opitaan käyttämään käsitteitä kertoja, aihe ja teema.
- Harjoitellaan selittämään, vertailemaan ja pohtimaan sanojen ja käsitteiden merkityksiä ja niiden hierarkioita.
- Etsitään tietoa eri lähteistä ja käytetään kirjastopalveluita.
- Harjoitellaan arvioimaan tekstien sisältöjen luotettavuutta.
- Tuodaan esiin media- ja lähdekriittisyys, vastuu lähteiden käytössä. Tutustutaan referaattien tekemiseen. Lauseenjäsennys, sijamuodot ja modukset.

S3 Tekstien tuottaminen

- Kirjoitetaan käsin tekstausta- ja kaunokirjaimilla ja harjoitellaan edelleen näppäintaitoja ja sujuvaa koneella kirjoittamista.
- Harjoitellaan tuottamaan sekä fiktiivisiä että ei-fiktiivisiä monimuotoisia tekstejä omien kokemusten ja havaintojen sekä toisten tekstien pohjalta (TUKI).
- Tutkitaan kertomiselle, selostamiselle, kuvaamiselle ja mielipiteen ilmaisulle tyypillisiä kielellisiä ja tekstuaalisia piirteitä, tekstien otsikointia, rakenteita ja kappalejakoja sekä opitaan käyttämään niitä omissa teksteissä.
- Harjoitellaan tekstien elävöittämistä ja tarkastellaan sanavalintojen, sanontojen ja sanajärjestyksen yhteyttä tekstin merkityksiin.
- Kiinnitetään huomiota kirjoitetun ja puhutun kielen eroihin.
- Opitaan tunnistamaan tekstistä virke, päälause ja sivulauseiden selkeät perustyyppit sekä lauseen pääjäsenet ja käyttämään tietoa apuna oman tekstin tuottamisessa.
- Harjoitellaan tekstin tuottamisen vaiheita: ideointia, suunnittelua, tekstin jäsentämistä ja muokkaamista sekä palautteen antamista ja vastaanottamista.
- Kirjoitetaan opiskelussa tarvittavia tekstejä ja harjoitellaan lähteiden käyttöä ja merkintää.
- Vahvistetaan oikeinkirjoituksen perusasioita omassa tekstissä (isot ja pienet alkukirjaimet, yhdyssanat, virkkeen loppumerkit, pilkku, repliikkiviiva, lainausmerkit).
- Kirjallisessa esityksessä kiinnitetään huomiota tyyliä herättämiseen.
- Harjoitellaan selostusten ja muistiinpanojen itsenäistä laatimista sekä asiakirjeiden ja sähköpostiviestien kirjoittamista. Tietotekstien käyttämistä harjoitellaan omien tekstien laatimisen yhteydessä. Harjoitellaan tekstinkäsittelyn perusteita ja tutustutaan kymmensormijärjestelmään esimerkiksi tekemällä luokkalehti.

S4 Kielen, kirjallisuuden ja kulttuurin ymmärtäminen

- Tutkitaan kielen vaihtelua tilanteen ja aiheen mukaan ja pohditaan sanojen, ilmaisutapojen ja tekstien merkityksiä.
- Laajennetaan tekstejä tutkimalla oppilaiden tietoja kielen piirteistä.
- Luokitellaan sanoja merkityksen perusteella (sanaluokat), tarkastellaan sijaintiväytusten vaikutuksia sanojen merkityksiin ja kerrataan verbien taipuminen aikamuodoissa.
- Vertaillaan suomea muiden, oppilaille tuttuun kielten piirteisiin.

- Tutustutaan oppilaan omaan ja lähiympäristön kulttuureihin ja kieliin ja lasten maailmaan liittyviin kansanperinteen lajeihin ja niiden jatkajiin nykykulttuurissa.
- Hyödynnetään lapsille ja nuorille suunnattua media- ja kulttuuritarjontaa, esimerkiksi kirjastoa, elokuvia ja teatteria.
- Suunnitellaan ja toteutetaan omia esityksiä.
- Tarkastellaan mediakulttuurin ilmiöitä ja ikäkaudelle tarkoitettuja sisältöjä ja keskustellaan median roolista oppilaan arjessa.
- Luetaan koti- ja ulkomaista lasten- ja nuortenkirjallisuutta nykykirjallisuudesta klassikoihin ja ikäkaudelle suunnattua tietokirjallisuutta ja pohditaan kirjallisuuden herättämiä kysymyksiä ja teemoja.
- Harjoitellaan tekstilajimuunnoksia. (TUKI interventio)
- Oheislukemistona käytetään historiallista kaunokirjallisuutta historian opetukseen liittyen, varsinkin antiikin Rooman ja keskiajan aikakausilta.

Vuosiluokka 7

S1 Vuorovaikutustilanteissa toimiminen

- Vahvistetaan taitoa toimia erilaisissa, myös koulun ulkopuolisissa, vuorovaikutustilanteissa ja havainnoidaan omasta ja muiden viestinnästä syntyviä vaikutelmia ja merkityksiä
- Harjoitellaan valmisteltujen puhe-esitysten pitämistä, esimerkiksi projektityön esittelyä. Harjoitellaan arvioimaan omia vuorovaikutustaitoja ja viestintätapoja ja havaitsemaan niiden kehittämiskohteita.

S2 Tekstien tulkitseminen

- Eläydytään luettuun, reflektoidaan omaa elämää luetun avulla ja jaetaan lukukokemuksia. Laajennetaan lukuharrastusta nuortenkirjallisuudesta yleiseen kauno- ja tietokirjallisuuteen.
- Tutustutaan tiedonhaun vaiheisiin, erilaisiin tietolähteisiin ja arvioidaan niiden luotettavuutta erilaisin kriteerein.
- Syvennetään tekstin ymmärtämisen strategioita: tekstin ydinajatusten tiivistämistä.
- Seurataan ymmärtävän lukutaidon kehittymistä.
- Tutustutaan kuvaa, ääntä ja tekstiä yhdistäviin teksteihin ja niiden ilmaisutapoihin.
- Tutustutaan tiedonhaun vaiheisiin, erilaisiin tietolähteisiin ja arvioidaan niiden luotettavuutta erilaisin kriteerein.

S3 Tekstien tuottaminen

- Tuotetaan fiktiivisiä ja ei-fiktiivisiä tekstejä eri muodoissaan: kielellisinä ja visuaalisina. Harjoitellaan tekstien tuottamista vaiheittain: ideointi, suunnittelu, luonnostelu, kirjoittaminen, palaute, muokkaaminen, viimeistely ja julkaiseminen
- Opiskellaan kertoville, kuvaileville ja ohjaileville teksteille tyypillisiä tekstuaalisia, visuaalisia ja kielellisiä piirteitä ja hyödynnetään tätä tietoa tuottaessa omia tekstejä.
- Harjoitellaan tekstien kohdentamista ja kielen ja muiden ilmaisutapojen mukauttamista eri kohderyhmille ja eri tarkoituksiin sopiviksi.
- Tutkitaan kirjoitettujen tekstien elementtejä, kuten erilaisille teksteille tyypillisiä kokonaisrakenteita, otsikointia, kappalejaon perusteita ja tekstin sidosteisuutta, sekä hyödynnetään tätä tietoa omassa teksteissä.
- Syvennetään ymmärrystä kirjoitetun yleiskielen piirteistä: hahmotetaan kappaleiden, virkkeiden ja lauseiden rakenteita (esimerkiksi pää- ja sivulauseet, lauseenjäsenistä

subjekti, predikaatti ja objekti, erilaiset kappalerakenteet), opitaan käyttämään asioiden välisten suhteiden ilmaisukeinoja sekä ilmaisemaan viittaussuhteita.

- Tarkastellaan erilaisia tapoja ilmaista aikaa, kuten verbin aikamuotoja ja adverbejä, sekä harjoitellaan niiden käyttöä omista teksteistä.
- Tutkitaan sanastoon liittyviä tyylioppeja ja opitaan valitsemaan kuhunkin tekstiin sopivat ilmaisutavat.
- Opitaan käyttämään kirjoitetun yleiskielen konventioita (esimerkiksi välimerkit, kongruenssi, omistusliite) omien tekstien tuottamisessa ja muokkauksessa.
- Vahvistetaan opiskelussa tarvittavien tekstien tuottamisen taitoja, kuten referoimista, tiivistämistä, muistiinpanojen tekoa ja lähteiden käyttöä.
- Perehdytään tekijänoikeuksiin ja noudatetaan tekijänoikeuksia omia tekstejä tuottaessa.

S4 Kielen, kirjallisuuden ja kulttuurin ymmärtäminen

- Tutkitaan tekstejä ja niiden rakentamia merkityksiä ja käytetään käsitteitä, joiden avulla kielestä voidaan puhua.
- Tutustutaan kulttuurin käsitteeseen ja sen eri ilmenemismuotoihin, kuten elokuvaan, teatteriin ja mediakulttuurin eri muotoihin. Tarjotaan mahdollisuuksia tuottaa kulttuuria itse.

Vuosiluokka 8

S1 Vuorovaikutustilanteissa toimiminen

- Vahvistetaan taitoa toimia erilaisissa, myös koulun ulkopuolisissa, vuorovaikutustilanteissa ja havainnoidaan omasta ja muiden viestinnästä syntyviä vaikutelmia ja merkityksiä
- Tutustutaan teatterin taidemuotona ja teatteri- ilmaisun keinoihin draaman toimintamuotojen avulla. Harjoitetaan oppilaiden kykyä käyttää puheen ja kokonaisilmaisun keinoja (kehon, äänen, tilan ja ajan keinoja) itseilmaisussa.

S2 Tekstien tulkitseminen

- Tutustutaan erilaisiin eritteleviin, pohtiviin, kantaa ottaviin teksteihin sekä niiden kannalta keskeisiin kielellisiin piirteisiin, kuten mielipiteen ja faktan erottamiseen, suostuttelun, varmuusasteiden, asenteiden ja affektiivisuuden ilmaisuun, henkilöön viittaamisen suoriin ja epäsuoriin keinoihin,
- referointiin, asioiden välisten suhteiden osoittamiseen (esim. konjunktiot ja konnektiivit), perustelukeinoihin ja retorisiin keinoihin.
- Seurataan ymmärtävän lukutaidon kehittymistä.
- Pohditaan tekstien tarkoitusperiä ja kohderyhmiä ja esitetään kriittisen lukijan kysymyksiä.
- Tutustutaan kuvaa, ääntä ja tekstiä yhdistäviin teksteihin ja niiden ilmaisutapoihin.
- Tutustutaan tiedonhaun vaiheisiin, erilaisiin tietolähteisiin ja arvioidaan niiden luotettavuutta erilaisin kriteerein.
- Tunnistetaan kielen kuvallisuutta ja symboliikkaa ja syvennetään fiktion kielen ja kerronnan keinojen tuntemusta.

S3 Tekstien tuottaminen

- Perehdytään erityyppisten tekstien tavoitteisiin ja arviointikriteereihin.
- Opiskellaan ohjaaville ja kantaa ottaville teksteille tyypillisiä tekstuaalisia, visuaalisia ja kielellisiä piirteitä ja hyödynnetään tätä tietoa tuottaessa omia tekstejä.

- Harjoitellaan tekstien kohdentamista ja kielen ja muiden ilmaisutapojen mukauttamista eri kohderyhmille ja eri tarkoituksiin sopiviksi.
- Harjoitellaan tekstien kohdentamista ja kielen ja muiden ilmaisutapojen mukauttamista eri kohderyhmille ja eri tarkoituksiin sopiviksi
- Syvennetään ymmärrystä kirjoitetun yleiskielen piirteistä: hahmotetaan kappaleiden, virkkeiden ja lauseiden rakenteita (esimerkiksi lauseke, kaikki lauseen jäsenet, lauseenvastikkeet), opitaan käyttämään asioiden välisten suhteiden ilmaisukeinoja sekä ilmaisemaan viittaussuhteita.
- Opitaan käyttämään kirjoitetun yleiskielen konventioita (esimerkiksi välimerkit, kongruenssi, rektiot, omistusliite, numeroiden ja lyhenteiden taivutus) omien tekstien tuottamisessa ja muokkauksessa.
- Vahvistetaan opiskelussa tarvittavien tekstien tuottamisen taitoja, kuten referoimista, tiivistämistä, muistiinpanojen tekoa ja lähteiden käyttöä.
- Perehdytään tekijänoikeuksiin ja noudatetaan tekijänoikeuksia omia tekstejä tuottaessa.

S4 Kielen, kirjallisuuden ja kulttuurin ymmärtäminen

- Tutkitaan tekstejä ja niiden rakentamia merkityksiä ja käytetään käsitteitä, joiden avulla kielestä voidaan puhua.
- Tehdään tekstejä eritellen havaintoja kielen rakenteista, eri rekistereille ja tyyille tyypillisistä piirteistä ja kielellisten valintojen vaikutuksesta tekstin tyyliin ja sävyyn.
- Tutustutaan kirjallisuuden päälajeihin sekä yleisen kirjallisuuden vaiheisiin. Luetaan klassikoita ja nykykirjailijoiden teoksia. Kannustetaan aktiiviseen ja monipuoliseen kirjaston tarjonnan hyödyntämiseen.

Vuosiluokka 9

S1 Vuorovaikutustilanteissa toimiminen

- Vahvistetaan taitoa toimia erilaisissa, myös koulun ulkopuolisissa, vuorovaikutustilanteissa ja havainnoidaan omasta ja muiden viestinnästä syntyviä vaikutelmia ja merkityksiä
- Harjoitellaan valmisteltujen puhe-esitysten pitämistä, esimerkiksi alustusta, raportointia, projektityön esittelyä, sekä havainnollistamista. Harjoitellaan arvioimaan omia vuorovaikutustaitoja ja viestintätapoja ja havaitsemaan niiden kehittämiskohteita.
- Harjoitellaan kuuntelemisen ja puhumisen taitoja ideointi-, väittely-, neuvottelu- ja ongelmanratkaisutilanteissa.
- Tehdään havaintoja viestintätilanteille tyypillisistä kielen keinoista ja omaksutaan niitä osaksi omaa kielenkäyttöä.
- Harjoitellaan arvioimaan omia vuorovaikutustaitoja ja viestintätapoja ja havaitsemaan niiden kehittämiskohteita.

S2 Tekstien tulkitseminen

- Seurataan lukutaidon kehittymistä.
- Tekstien tulkinnan taitoja syvennetään lukemalla ja tutkimalla fiktiivisiä, media- ja asiatekstejä eri muodoissaan: kaunokirjallisuutta, tietokirjallisuutta sekä erilaisia painetun, sähköisen ja audiovisuaalisen median tekstejä, kuten verkkosivustoja ja viranomaistekstejä.
- Tutustutaan kuvaa, ääntä ja tekstiä yhdistäviin teksteihin ja niiden ilmaisutapoihin.

- Tutustutaan tiedonhaun vaiheisiin, erilaisiin tietolähteisiin ja arvioidaan niiden luotettavuutta erilaisin kriteerein.
- Tunnistetaan ja tulkitaan kielen kuvallisuutta ja symboliikkaa ja syvennetään fiktion kielen ja kerronnan keinojen tuntemusta.

S3 Tekstien tuottaminen

- Tuotetaan fiktiivisiä ja ei-fiktiivisiä tekstejä eri muodoissaan, myös audiovisuaalisina ja verkkoteksteinä. Harjoitellaan tekstien tuottamista vaiheittain: ideointi, suunnittelu, luonnostelu, kirjoittaminen, palaute, muokkaaminen, viimeistely ja julkaiseminen.
- Annetaan ja vastaanotetaan palautetta tekstin tuottamisen eri vaiheissa.
- Perehdytään erityyppisten tekstien tavoitteisiin ja arviointikriteereihin.
- Opiskellaan erityisesti pohtiville teksteille tyypillisiä tekstuaalisia, visuaalisia ja kielellisiä piirteitä ja hyödynnetään tätä tietoa tuottaessa omia tekstejä.
- Tutkitaan sanastoon liittyviä rekisteri- ja tyylipiirteitä ja opitaan valitsemaan kuhunkin tekstiin sopivat ilmaisutavat.
- Opitaan käyttämään kirjoitetun yleiskielen konventioita (esimerkiksi välimerkit, kongruenssi, rektiot, omistusliite, numeroiden ja lyhenteiden taivutus) omien tekstien tuottamisessa ja muokkauksessa.
- Vahvistetaan opiskelussa tarvittavien tekstien tuottamisen taitoja, kuten referoimista, tiivistämistä, muistiinpanojen tekoa ja lähteiden käyttöä.
- Perehdytään tekijänoikeuksiin ja noudatetaan tekijänoikeuksia omia tekstejä tuottaessa.

S4 Kielen, kirjallisuuden ja kulttuurin ymmärtäminen

- Tutkitaan tekstejä ja niiden rakentamia merkityksiä ja käytetään käsitteitä, joiden avulla kielestä voidaan puhua.
- Tutustutaan Suomen kielitilanteeseen, kielten sukulaisuussuhteisiin ja suomen kielen vaiheisiin sekä kielen ohjailun periaatteisiin. Vertaillaan suomea oppilaille tuttuihin kieliin ja tutustutaan suomen kielelle tyypillisiin äänne-, muoto- ja lauserakenteen piirteisiin, kuten vokaalisointuun, astevaihteluun, johtamiseen, taipumiseen ja sanajärjestykseen. Tutkitaan kielten vaikutusta toisiinsa sanaston ja nimistön tasolla.
- Tutustutaan kirjallisuuden päälajeihin sekä suomalaisen kirjallisuuden vaiheisiin. Luetaan klassikoita ja nykykirjailijoiden teoksia. Kannustetaan aktiiviseen ja monipuoliseen kirjaston tarjonnan hyödyntämiseen.

6. Laaja-alainen osaaminen

Vuosiluokka 1

- Satujen kuunteleminen ja jälleenkerronta, tarinan kokonaisuuden hahmottaminen (L1)
 - Kaikkien sisältöjen yhteydessä omista kokemuksista keskustelu (L1, L2)
 - Perusvuorovaikutustaitojen harjoittelu esim. draaman keinoin (puhumisen ja kuuntelemisen vuorottelu, puheenvuoron odottaminen ja pyytäminen) (L2)
 - Runoja ja loruja leikkien (L1, L4)

- Kirjainten ja lukemisen oppiminen toiminnallisesti (L1)
- Kuvaopetus (L2)
- Yhteiset keskustelut huomioonottaen erilaisuus (esim. kulttuurit), toisen kunnioitus, arvostus, suvaitsevaisuus (L2)
 - Hyvät tavat (L3)
 - Omien ja toisen tunteiden tunnistaminen yhteisissä keskusteluissa (L3)
 - Moraalitarinat (L3)
 - Oman materiaalin tuottaminen alusta loppuun projektimaisesti (vihkotyöskentely/jaksot) (L6)
 - Yhteisissä keskusteluissa oman näkökulman esiintuominen ja toisten mielipiteen huomioiminen (L7)
 - Leikit, pelillisuus, fyysinen aktiivisuus, kokeellisuus ja muut toiminnalliset työtavat edistävät sekä oppimisen iloa että edellytyksiä luovaan ajatteluun. (L1)

Vuosiluokka 2

- Kaikkien sisältöjen yhteydessä omista kokemuksista keskustelu (L1, L2)
- Perusvuorovaikutustaitojen harjoittelu esim. draaman keinoin (puhumisen ja kuuntelemisen vuorottelu, puheenvuoron odottaminen ja pyytäminen) (L2)
 - Kysymys-vastausleikit (L1)
 - Arvoitukset ja ongelmanratkaisu, innostus ratkaisujen löytämiseen (L1)
 - Runoja ja loruja leikkien (L1, L4)
 - Pienet oppilaiden valmistamat näytelmät (L1, L2)
 - Oikeinkirjoitus/välimerkit toiminnallisesti (L1)
 - Henkilökohtaisen runon harjoittelu ja esittäminen (L1, L2)
 - Toisten oppilaiden runoesitysten kuuntelu (L2)
 - Yhteiset keskustelut huomioonottaen erilaisuus (esim. kulttuurit), toisen kunnioitus, arvostus, suvaitsevaisuus (L2)
 - Hyvät tavat (L3)
 - Omien ja toisen tunteiden tunnistaminen yhteisissä keskusteluissa (L3)
 - Moraalitarinat (L3)
 - Oman materiaalin tuottaminen alusta loppuun projektimaisesti (vihkotyöskentely/jaksot) (L6)
- Yhteisissä keskusteluissa oman näkökulman esiintuominen ja toisten mielipiteen huomioiminen (L7)

Vuosiluokka 3

- Kaikkien sisältöjen yhteydessä omista kokemuksista keskustelu (L1, L2)
- Perusvuorovaikutustaitojen harjoittelu esim. draaman keinoin (puhumisen ja kuuntelemisen vuorottelu, puheenvuoron odottaminen ja pyytäminen) (L2)
- Runoja ja loruja toiminnallisesti (L1)
- Sanaluokat toiminnallisesti (L1)
- Henkilökohtaisen runon harjoittelu ja esittäminen (L1, L2, L4)
- Toisten oppilaiden runoesitysten kuuntelu (L2)
- Yhteiset keskustelut huomioonottaen erilaisuus (esim. kulttuurit), toisen kunnioitus, arvostus, suvaitsevaisuus (L2)
- Omien ja toisen tunteiden tunnistaminen yhteisissä keskusteluissa (L3)
- Kaunokirjallisten tekstien tuottaminen, omat tarinat (L3, L4)

- Tapakulttuuri ennen ja nyt (kulttuuri ja omien juurien tunteminen L2, työelämä ja yrittäjyys L6, osallistuminen yhteiskuntaan L7)
- Viestinnän kehittyminen ja viestinnän eri muodot (L5)

Vuosiluokka 4

- Kokemusten itsenäinen työstäminen ja jakaminen (L1)
- Kaikkien sisältöjen yhteydessä omista kokemuksista keskustelu (L1, L2)
- Perusvuorovaikutustaitojen harjoittelu esim. draaman keinoin (puhumisen ja kuuntelemisen vuorottelu, puheenvuoron odottaminen ja pyytäminen) (L2)
- Omista kokemuksista ja tunteista kirjoittaminen ja keskustelu (L4)
- Kalevalaa kokonaisvaltaisesti luovin harjoituksin (näytellen, lausuen, laulaen, kuvittaen ja kirjoittaen) (L2, L4)
- Henkilökohtaisen runon harjoittelu ja esittäminen (L1, L2)
- Toisten oppilaiden runoesitysten kuunteleminen (L2)
- Yhteiset keskustelut huomioonottaen erilaisuus (esim. kulttuurit), toisen kunnioitus, arvostus, suvaitsevaisuus (L2)
- Kaunokirjallisten tekstien tuottaminen, omat tarinat (L3)
- Omien ja toisen tunteiden tunnistaminen yhteisissä keskusteluissa (L3)
- Sähköistä tiedonhankintaa harjoitellaan (L5)
- Kirjoitelman suunnittelu (L6)
- Neuvottelu, sovittelu ja ristiriitojen ratkaisu arkipäivän tilanteiden pohjalta (L7)
- Kulttuuritapahtumiin osallistuminen, niiden toteuttaminen esim. oman koulun sisällä (L7)

Vuosiluokka 5

- Kaikkien sisältöjen yhteydessä omista kokemuksista keskustelu (L1, L2)
- Perusvuorovaikutustaitojen harjoittelu esim. draaman keinoin (puhumisen ja kuuntelemisen vuorottelu, puheenvuoron odottaminen ja pyytäminen) (L2)
- Omista kokemuksista ja tunteista kirjoittaminen ja keskustelu (L4)
- Kielioppia toiminnallisesti (esim. passiivi/aktiivi, päälause/sivulause) (L1)
- Näytelmä (L1, ilmaisu ja vuorovaikutustaidot L2, projekti ja suunnitelmallisuus L6)
- Yhteiset keskustelut huomioonottaen erilaisuus (esim. kulttuurit), toisen kunnioitus, arvostus, suvaitsevaisuus (L2)
- Kaunokirjallisten tekstien tuottaminen, omat tarinat (L3)
- Teknologian vastuullinen käyttö (L3, L5)
- Sosiaalisen median kieli (L3, L4, L5)
- Neuvottelu, sovittelu ja ristiriitojen ratkaisu arkipäivän tilanteiden pohjalta (L7)
- Luettujen tekstien liittäminen ja peilaaminen omaan ympäristöön ja elämään (L7)
- Kulttuuritapahtumiin osallistuminen, niiden toteuttaminen esim. oman koulun sisällä (L7)

Vuosiluokka 6

- Kaikkien sisältöjen yhteydessä omista kokemuksista keskustelu (L1, L2)
- Perusvuorovaikutustaitojen harjoittelu esim. draaman keinoin (puhumisen ja kuuntelemisen vuorottelu, puheenvuoron odottaminen ja pyytäminen) (L2)

- Omista kokemuksista ja tunteista kirjoittaminen ja keskustelu (L4)
- Kymmensormijärjestelmä (L5)
- Sijamuodot erilaisissa teksteissä (L4)
- Omien tekstien laatiminen, kaikkien sisältöjen yhteydessä omista kokemuksista keskustelu (L1, L2)
 - Yhteiset keskustelut huomioonottaen erilaisuus (esim. kulttuurit), toisen kunnioitus, arvostus, suvaitsevaisuus (L2)
 - Kaunokirjallisten tekstien tuottaminen, omat tarinat (L3)
 - Omista kokemuksista ja tunteista kirjoittaminen ja keskustelu (L4)
 - Teknologian vastuullinen käyttö (L3, L5)
 - Sosiaalisen median kieli (L3, L4, L5)
 - Viestintävalmiuksien kehittäminen (esim. luokkalehti projektityönä) (L5, L6)
 - Vuorovaikutustaitojen kehittäminen ja erilaisuuden hyväksyminen (L7)
 - Kulttuuritapahtumiin osallistuminen, niiden toteuttaminen esim. oman koulun sisällä (L7)

Vuosiluokka 7

- Kirjallisuuskeskustelut (L1)
- Kaikkien sisältöjen yhteydessä omista kokemuksista keskustelu (L1, L2)
- Perusvuorovaikutustaitojen harjoittelu esim. draaman keinoin (puhumisen ja kuuntelemisen vuorottelu, puheenvuoron odottaminen ja pyytäminen) (L2)
 - Pohtivat kirjoitelmat, esseet, kaunokirjallisten tekstien tuottaminen (L3)
 - Sosiaalisen median maailma, verkkoviestintä (L3, L5)
 - Omista kokemuksista ja tunteista kirjoittaminen ja keskustelu (L4)
 - Omien näkökulmien perusteluharjoitukset (L6)
 - Kulttuuritapahtumiin osallistuminen, niiden toteuttaminen esim. oman koulun sisällä (L7)

Vuosiluokka 8

- Kaikkien sisältöjen yhteydessä omista kokemuksista keskustelu (L1, L2)
- Perusvuorovaikutustaitojen harjoittelu esim. draaman keinoin (puhumisen ja kuuntelemisen vuorottelu, puheenvuoron odottaminen ja pyytäminen) (L2)
- Pohtivat kirjoitelmat, esseet, kaunokirjallisten tekstien tuottaminen (L3)
- Sosiaalisen median maailma, verkkoviestintä (L3, L5)
- Tarinoiden ja tapahtumien kirjoittaminen monilla eri tekstilajeilla (esim. mielipidetekstinä, dialogina, esseenä, uutisena, kirjeenä...) (L4)
- Kulttuuritapahtumiin osallistuminen, niiden toteuttaminen esim. oman koulun sisällä (L7)
- Näytelmä (L2, L4, L5, L6, L7)
- Väittelyt (L2, L4, L6, L7)

Vuosiluokka 9

- Kirjallisuusanalyysit (L1)
- Kaikkien sisältöjen yhteydessä omista kokemuksista keskustelu (L1, L2)
- Perusvuorovaikutustaitojen harjoittelu esim. draaman keinoin (puhumisen ja kuuntelemisen vuorottelu, puheenvuoron odottaminen ja pyytäminen) (L2)

- Tilannepuheharjoitukset, kokoustekniikka, esitelmät, alustukset, draamaharjoitukset, ryhmätyöt, projektit, keskustelut (L2)
- Pohtivat kirjoitelmat, esseet, kaunokirjallisten tekstien tuottaminen (L3)
- Sosiaalisen median maailma, verkkoviestintä (L3, L5)
- Luokan yhteisen tarinan kirjoittaminen esimerkiksi tähänastisista kouluvuosista, pohtivat kirjoitelmat, jossa huomioidaan monet eri näkökulmat (L4)
- Mediapäiväkirja, median tekstilajiharjoitukset (L5)
- Työelämäviestintä (kirjallinen, esim. työhakemus, cv ja suullinen, esim. työhaastattelu, puheen eri rekisterit ja niiden käyttö) (L6)
- Kulttuuritapahtumiin osallistuminen, niiden toteuttaminen esim. oman koulun sisällä (L7)

7. Oppilaan oppimisen arviointi äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineessa

Vuosiluokalla 1

Opettaja arvioi lukemisen, kirjoittamisen ja luetun ymmärtämistä sekä suullista ilmaisutaitoa ja vihkotyötä. Opettaja arvioi oppilaan lukutaidon ja tekstien ymmärtämisen taitojen edistymistä kuuntelemalla oppilaan liukulukua ja/tai lukemista sekä jälleenkerrontaa luokkatilanteissa. Opettaja arvioi oppilaan kiinnostuneisuutta lukemista kohtaan. Opettaja seuraa kirjoittamisen ja hienomotoriikan kehittymistä oppilaan työskentelyä seuraamalla. Opettaja arvioi näppäintaitojen edistymistä sormileikkien, huilunsoiton ja neulomisen avulla.

Huoltaja arvioi yhdessä opettajan kanssa oppilaan edistymistä arviointikeskustelussa kevätlukukauden aikana. Oppilas arvioi omia viikkojaan ja töitään säännöllisesti vuoden aikana opettajan ohjauksessa.

Vuosiluokalla 2

Opettaja arvioi lukemisen, kirjoittamisen, luetun ymmärtämisen perusteita sekä suullista ilmaisutaitoa ja vihkotyötä. Opettaja arvioi oppilaan lukutaidon ja tekstien ymmärtämisen taitojen edistymistä kuuntelemalla oppilaan liukulukua ja/tai lukemista, oman runon lausumista sekä jälleenkerrontaa luokkatilanteissa. Opettaja arvioi oppilaan kiinnostuneisuutta lukemista kohtaan erilaisten luetunymmärtämisen tehtävien ja pienimuotoisten kirjaesitelmien avulla. Opettaja seuraa kirjoittamisen ja hienomotoriikan kehittymistä oppilaan työskentelyä seuraamalla ja vihkotyötä arvioimalla. Opettaja arvioi näppäintaitojen edistymistä sormileikkien, huilunsoiton ja virkkauksen avulla. Opettaja seuraa oppilaan lukuharrastuneisuutta ja arvioi oppilaan lukutaitoa. Osallistumista draamatyöskentelyyn ja roolissa toimimiseen arvioidaan kysymys-vastaus-esitysten avulla.

Huoltaja arvioi yhdessä opettajan kanssa oppilaan edistymistä arviointikeskustelussa kevätlukukauden aikana (tämä 1.-3.lk:lla kaikissa aineissa). Oppilas arvioi omia viikkojaan ja töitään säännöllisesti vuoden aikana opettajan ohjauksessa.

Vuosiluokalla 3

Opettaja arvioi oppilaan vuorovaikutustaitoja erilaisissa vuorovaikutustilanteissa, kuten ryhmätöissä, kirjaesitelmissä ja luokkakeskusteluissa. Esiintymistilanteissa arvioidaan

ensisijaisesti eläytymistä ja selkeää puheen tuottamista ja keskusteluissa lisäksi sisällön loogisuutta.

Lukutaidon sujuvoitumista arvioidaan kuuntelemalla oppilaan ääneen lukemista. Oppilas oppii arvioimaan omaa lukutaitoaan lukemalla yhdessä ja yksin ääneen luokassa.

Tekstinymmärtämistä arvioidaan seuraamalla kirjallisten ohjeiden noudattamista ja luetunymmärtämisen tehtävien kautta.

Monimuotoisten tekstien erittelyn ja tulkitsemisen taitoja, sana- ja käsitevarannon laajuutta ja ajattelutaitoja arvioidaan oppilaan tuottamien tekstien kautta.

Tekstien tuottamista arvioidaan erilaisten tekstien kautta. Tekstejä arvioidaan havainnoimalla oppilaan kykyä muokata omia tekstejä oikeinkirjoituksellisesti oikeaan suuntaan, vastaanottaja huomioiden, eettisesti, yksityisyyttä ja tekijänoikeuksia kunnioittaen opettajalta ja oppilailta saadun palautteen perusteella. Arvioidaan oppilaan käsialan kehittymistä.

Arvioidaan oppilaan taitoa eritellä kieltä, sen sisältöä ja kielen rakenteita keskustelujen ja erilaisten tehtävien avulla.

Vuosiluokalla 4

Opettaja arvioi oppilaan vuorovaikutustaitoja erilaisissa vuorovaikutustilanteissa, kuten ryhmätöissä, esitelmissä ja luokkakeskusteluissa. Esiintymistilanteissa ja keskusteluissa arvioidaan eläytymistä ja selkeää puheen tuottamista ja lisäksi sisällön loogisuutta, kuulijoiden tarpeiden huomioimista ja oman esityksen vaikutusta yleisöön. Arvioidaan oppilaan esiintymisvalmiutta.

Lukutaidon sujuvoitumista arvioidaan kuuntelemalla oppilaan ääneen lukemista. Oppilas oppii arvioimaan omaa lukutaitoaan lukemalla yhdessä ja yksin ääneen luokassa. Tekstinymmärtämistä arvioidaan seuraamalla kirjallisten ohjeiden noudattamista ja luetunymmärtämisen tehtävien kautta. Opettaja havainnoi oppilaan kykyä arvioida tiedon luotettavuutta esimerkiksi esitelmien valmistelun yhteydessä.

S3 Tekstien tuottaminen

Tekstien tuottamista arvioidaan oppilaan kirjoittamien (vihko)tekstien kautta. Tekstejä arvioidaan havainnoimalla oppilaan kykyä muokata omia tekstejä oikeinkirjoituksellisesti oikeaan suuntaan, vastaanottaja huomioiden, eettisesti, yksityisyyttä ja tekijänoikeuksia kunnioittaen opettajalta ja oppilailta saadun palautteen perusteella. Arvioidaan oppilaan käsialan kehittymistä.

Arvioidaan oppilaan taitoa eritellä kieltä, sen sisältöä ja variantteja sekä kielen rakenteita keskustelujen ja erilaisten tehtävien avulla.

Vuosiluokalla 5

Opettaja arvioi oppilaan rakentavaa ja vastuullista vuorovaikutusta erilaisissa tilanteissa, kuten ryhmitöissä, esitelmissä ja luokkakeskusteluissa. Esiintymistilanteissa ja keskusteluissa arvioidaan eläytymistä ja selkeää puheen tuottamista ja lisäksi sisällön loogisuutta, kuulijoiden tarpeiden huomioimista ja oman esityksen vaikutusta yleisöön. Arvioidaan oppilaan monipuolista ilmaisua.

Arvioidaan lukutaidon kehittymistä oppilaan tekstiin eläytymisen ja tekstin sisällön ymmärtämisen kautta. Tekstinymmärtämistä arvioidaan edelleen seuraamalla kirjallisten ohjeiden noudattamista ja luetunymmärtämisen tehtävien kautta. Opettaja havainnoi oppilaan kykyä arvioida tiedon luotettavuutta ja olennaisen tiedon löytämistä esimerkiksi esitelmien valmistelun yhteydessä.

Tekstien tuottamista arvioidaan oppilaan kirjoittamien (vihko)tekstien kautta. Tekstejä arvioidaan havainnoimalla oppilaan kykyä muokata omia tekstejä oikeinkirjoituksellisesti ja kieliopillisesti oikeaan suuntaan, vastaanottaja huomioiden, eettisesti, yksityisyyttä ja tekijänoikeuksia kunnioittaen opettajalta ja oppilailta saadun palautteen perusteella. Arvioidaan oppilaan käsialan kehittymistä.

Arvioidaan oppilaan taitoa eritellä kieltä, sen sisältöä ja variantteja, kielen rakenteita sekä kirjallisuutta ja tarinakokemuksia keskustelujen ja erilaisten tehtävien avulla.

Vuosiluokalla 6

Opettaja arvioi oppilaan rakentavaa ja vastuullista vuorovaikutusta erilaisissa tilanteissa, kuten ryhmitöissä, esitelmissä ja luokkakeskusteluissa. Esiintymistilanteissa ja keskusteluissa arvioidaan eläytymistä ja selkeää puheen tuottamista ja lisäksi sisällön loogisuutta, kuulijoiden tarpeiden huomioimista ja oman esityksen vaikutusta yleisöön. Arvioidaan oppilaan monipuolista ilmaisua myös monimediaisissa ympäristössä.

Arvioidaan lukutaidon kehittymistä oppilaan tekstiin eläytymisen ja tekstin sisällön ymmärtämisen kautta. Tekstinymmärtämistä arvioidaan edelleen seuraamalla kirjallisten ohjeiden noudattamista ja luetunymmärtämisen tehtävien kautta. Opettaja havainnoi oppilaan kykyä arvioida tiedon luotettavuutta ja olennaisen tiedon löytämistä esimerkiksi esitelmien valmistelun yhteydessä.

Tekstien tuottamista arvioidaan oppilaan kirjoittamien (vihko)tekstien kautta. Tekstejä arvioidaan havainnoimalla oppilaan kykyä muokata omia tekstejä käsin ja koneella oikeinkirjoituksellisesti ja kieliopillisesti oikeaan suuntaan, vastaanottaja huomioiden, eettisesti, yksityisyyttä ja tekijänoikeuksia kunnioittaen opettajalta ja oppilailta saadun palautteen perusteella.

S4 Kielen, kirjallisuuden ja kulttuurin ymmärtäminen

Arvioidaan oppilaan taitoa eritellä kieltä, sen sisältöä ja variantteja, kielen rakenteita sekä kirjallisuutta ja tarinakokemuksia keskustelujen ja erilaisten tehtävien avulla.

(Määritellesään osaamisen tasoa 6. vuosiluokan lukuvuositodistusta varten opettaja käyttää valtakunnallisia arviointikriteereitä. Oppimisen edistymisen kannalta keskeisiä ovat

äidinkielen ja kirjallisuuden eri tavoitealueiden perustaidot ja niihin johtavat työskentelyprosessit ja oppimisstrategiat.

Vuosiluokalla 7

S1 Vuorovaikutustilanteissa toimiminen

Opettaja arvioi oppilaan ilmaisua: miten hän kertoo esimerkiksi esitelmiä pitäessään ja väittelyissä omista ajatuksistaan ja näkemyksistään ja miten hän perustelee näkökantansa ja pystyykö liikkumaan näkökantojen välillä. Oppilaan kykyä ottaa vastaan palautetta ja antaa vertaispalautetta arvioidaan sekä suullisesti että kirjallisesti.

S2 Tekstien tulkitseminen

Tiivistelmien ja referaattien avulla arvioidaan oppilaan kykyä löytää teksteistä olennaisin asia. Luetun tekstin omiksi sanoiksi muokkaamisen kautta arvioidaan, miten oppilas on ymmärtänyt lukemaansa.

S3 Tekstien tuottaminen

Arvioidaan oppilaan taitoa poimia olennainen puheesta ja opiskelumateriaalista sekä saattaa se ymmärrettäväksi kokonaisuudeksi vihkotekstinä. Arvioinnissa huomioidaan myös oppilaan taito tuottaa omia ajatuksia tekstiksi oppisisällöistä. Arvioinnin kohteena ovat sekä tekstien sisällöt että oikeakielisyys, muoto ja rakenne.

S4 Kielen, kirjallisuuden ja kulttuurin ymmärtäminen

Arvioidaan, miten oppilas osaa ilmaista itseään erilaisissa viestintätilanteissa ja erilaisilla viestintävälineillä ja monimediaisissa kanavissa. Arvioidaan oppilaan kykyä arvioida eri tekstilajien tuomaa tietoa maailman tapahtumista, että oppilas näkee, millä tavalla eri asioista puhutaan ja kirjoitetaan eri yhteyksissä. Arvioidaan oppilaan kykyä käsitellä kirjallisesti ja suullisesti elokuvan, kirjallisuuden, teatterin ja muiden kulttuurin muotojen herättämiä tarina- ja tunnekokemuksia.

Vuosiluokalla 8

Tiivistelmien ja referaattien avulla arvioidaan oppilaan kykyä löytää teksteistä olennaisin asia. Luetun tekstin omiksi sanoiksi muokkaamisen kautta arvioidaan, miten oppilas on ymmärtänyt lukemaansa.

Arvioidaan oppilaan taitoa poimia olennainen puheesta ja opiskelumateriaalista sekä saattaa se ymmärrettäväksi kokonaisuudeksi vihkotekstinä. Arvioinnissa huomioidaan myös oppilaan taito tuottaa omia ajatuksia tekstiksi oppisisällöistä. Arvioinnin kohteena ovat sekä tekstien sisällöt että oikeakielisyys, muoto ja rakenne. Arvioidaan oppilaan taitoa soveltaa tekstinteossa kirjoittamisen eri vaiheita: ideointia, luonnostelua, muokkausta ja viimeistelyä.

Arvioidaan, miten oppilas osaa ilmaista itseään erilaisissa viestintätilanteissa ja erilaisilla viestintävälineillä ja monimediaisissa kanavissa. Arvioidaan oppilaan kykyä arvioida eri

tekstilajien tuomaa tietoa maailman tapahtumista, että oppilas näkee, millä tavalla eri asioista puhutaan ja kirjoitetaan eri yhteyksissä. Arvioidaan oppilaan kykyä käsitellä kirjallisesti ja suullisesti elokuvan, kirjallisuuden, teatterin ja muiden kulttuurin muotojen herättämiä tarina- ja tunnekokemuksia ja tuottaa esimerkiksi omia lyhyitä kaunokirjallisia tekstejä, lyhytelokuvia, ja pienimuotoisia kulttuuritapahtumia.

Vuosiluokalla 9

Arvioidaan oppilaiden verbaalia ja nonverbaalia esiintymisen taitoa ja sisältöjen havainnollistamisen taitoa kohdeyleisölle mm. puheenvuorojen tai tilannepuheiden ja esitelmien kautta myös tieto- ja viestintätekniikkaa hyväksi käyttäen.

Tiivistelmien ja referaattien avulla arvioidaan oppilaan kykyä löytää teksteistä olennaisia asioita. Luetun tekstin omiksi sanoiksi muokkaamisen kautta arvioidaan, miten oppilas on ymmärtänyt lukemaansa. Tekstien tulkitsemisen taidon arvioinnissa huomioidaan oppilaan taitoa analysoida ja eritellä tekstin kieltä ja sisältöä sekä pohtia merkityksiä suhteessa omiin kokemuksiinsa.

Arvioidaan oppilaan taitoa poimia olennainen puheesta ja opiskelumateriaalista sekä saattaa se ymmärrettäväksi kokonaisuudeksi kirjalliseen muotoon erilaisilla välineillä monimediaisiin ympäristöihin. Arvioinnissa huomioidaan myös oppilaan taito tuottaa omia ajatuksia tekstiksi oppisisällöistä. Arvioinnin kohteena ovat sekä tekstien sisällöt että oikeakielisyys, muoto ja rakenne. Arvioidaan oppilaan taitoa soveltaa tekstinteossa kirjoittamisen eri vaiheita: ideointia, luonnostelua, muokkausta ja viimeistelyä. Oppilaalla tulisi olla taito perustella näkökulmansa objektiivisilla havainnoilla ja omilla kokemuksilla. Lisäksi oppilaalla tulisi olla taito ymmärtää kulttuurituotteen prosessiluonnetta sekä olla taitoa taltioida oma kulttuurituote ja esitellä prosessin eri vaiheet.

Arvioidaan, miten oppilas osaa ilmaista itseään erilaisissa viestintätilanteissa ja erilaisilla viestintävälineillä ja monimediaisissa kanavissa. Arvioidaan oppilaan kykyä arvioida eri tekstilajien ja -tyylien tuomaa tietoa maailman tapahtumista, että oppilas näkee, millä tavalla eri asioista puhutaan ja kirjoitetaan eri yhteyksissä. Arvioidaan oppilaan kykyä käsitellä kirjallisesti ja suullisesti elokuvan, kirjallisuuden, teatterin ja muiden kulttuurin muotojen herättämiä tarina- ja tunnekokemuksia.

Suomen kieli ja kirjallisuus -oppimäärän päättöarvioinnin kriteerit hyvälle osaamiselle (arvosanalle 8) oppimäärän päättyessä

Opetuksen tavoite	Sisältö -alueet	Arvioinnin kohteet oppiaineessa	Arvosanan kahdeksan osaaminen
Vuorovaikutustilanteissa toimiminen			

<p>T1 ohjata oppilasta laajentamaan taitoaan toimia tavoitteellisesti, motivoituneesti, eettisesti ja rakentavasti erilaisissa viestintäympäristöissä</p>	<p>S1</p>	<p>Vuorovaikutus erilaisissa viestintäympäristöissä</p>	<p>Oppilas osaa toimia tavoitteen mukaisesti erilaisissa viestintäympäristöissä ja -tilanteissa, osoittaa ymmärtävänsä muiden puheenvuoroja ja osaa tarkkailla oman viestintänsä vaikutuksia muihin.</p>
<p>T2 kannustaa oppilasta monipuolistamaan ryhmäviestintätaitojaan ja kehittämään taitojaan perustella näkemyksiään sekä kielellisiä ja viestinnällisiä valintojaan</p>	<p>S1</p>	<p>Vuorovaikutus ryhmässä</p>	<p>Oppilas osaa ilmaista mielipiteensä ja perustella sen uskottavasti. Oppilas ottaa toisten näkemykset huomioon ja tekee yhteistyötä heidän kanssaan vuorovaikutustilanteissa.</p>
<p>T3 ohjata oppilasta monipuolistamaan kokonaisilmaisun taitojaan erilaisissa viestintä- ja esitystilanteissa, myös draaman keinoin.</p>	<p>S1</p>	<p>Kokonaisilmaisun ja esiintymisen taidot</p>	<p>Oppilas osaa ilmaista itseään ja käyttää tavoitteen ja tilanteen mukaisesti kokonaisilmaisun keinoja. Oppilas osaa esittää sekä spontaanin että valmistellun puheenvuoron tai puhe-esityksen ja ottaa esittäessään huomioon yleisönsä ja käyttää joitakin havainnollistamisen keinoja.</p>
<p>T4 kannustaa oppilasta syventämään viestijäkuvaansa niin, että hän oppii havainnoimaan omaa viestintänsä, tunnistamaan vahvuuksiaan sekä kehittämisalueitaan erilaisissa, myös</p>	<p>S1</p>	<p>Vuorovaikutustaitojen kehittäminen</p>	<p>Oppilas osaa arvioida omia vuorovaikutustaitojaan saamansa palautteen pohjalta ja nimetä kehittämiskohteita.</p>

monimediaisissa viestintäympäristöissä			
Tekstien tulkitseminen			
T5 ohjata oppilasta kehittämään tekstien lukemisessa, ymmärtämisessä, tulkinnassa ja analysoimisessa tarvittavia strategioita ja metakognitiivisia taitoja sekä taitoa arvioida oman lukemisensa kehittämistarpeita	S2	Tekstinymmärtämisen strategiat	Oppilas osaa käyttää tekstinymmärtämisen strategioita itsenäisesti. Oppilas osaa arvioida omaa lukutaitoaan ja nimetä kehittämiskohteita.
T6 tarjota oppilaalle monipuolisia mahdollisuuksia valita, käyttää, tulkita ja arvioida monimuotoisia kaunokirjallisia, asia- ja mediatekstejä	S2	Tekstimaailman monipuolistuminen ja monilukutaito	Oppilas osaa käyttää ja tulkita ohjatusti erityyppisiä, monimuotoisia ja myös itselleen uudenlaisia tekstejä.
T7 ohjata oppilasta kehittämään erittelevää ja kriittistä lukutaitoa, harjaannuttaa oppilasta tekemään havaintoja teksteistä ja tulkitsemaan niitä tarkoituksenmukaisia käsitteitä käyttäen sekä vakiinnuttamaan ja laajentamaan sana- ja käsitevarantoa	S2	Tekstien erittely ja tulkinta	Oppilas osaa tarkastella tekstejä kriittisesti, tunnistaa tekstilajeja ja osaa kuvailla joitakin, pohtivien, kantaa ottavien ja ohjaavien tekstien kielellisiä ja tekstuaalisia piirteitä tarkoituksenmukaisia käsitteitä käyttäen. Oppilas ymmärtää, että teksteillä on erilaisia tavoitteita ja tarkoituksiperiä.
T8 kannustaa oppilasta kehittämään taitoaan arvioida erilaisista lähteistä hankkimaansa tietoa ja käyttämään sitä tarkoituksenmukaisella tavalla	S2	Tiedonhankintataidot ja lähdekriittisyys	Oppilas osaa nimetä tiedonhaun keskeiset vaiheet ja tietää, mistä ja miten tietoa voidaan hakea. Oppilas osaa arvioida tietojen käytettävyyttä ja lähteiden luotettavuutta.

T9 kannustaa oppilasta laajentamaan kiinnostusta itselle uudenlaisia fiktiivisiä kirjallisuus- ja tekstilajityyppejä kohtaan ja monipuolistamaan luku-, kuuntelu- ja katselukokemuksiaan ja niiden jakamisen keinoja sekä syventämään ymmärrystä fiktion keinoista	S2	Fiktiivisten tekstien erittely ja tulkinta ja lukukokemusten jakaminen	Oppilas osaa tulkita fiktiivisiä tekstejä, käyttää keskeisimpiä käsitteitä puhuessaan teksteistä ja osaa liittää tekstit johonkin kontekstiin. Oppilas löytää itsenäisesti itselleen ja tilanteeseen sopivaa luettavaa, kuunneltavaa ja katseltavaa. Oppilas lukee useita kirjoja ja osaa jakaa lukukokemuksiaan.
Tekstien tuottaminen			
T10 rohkaista oppilasta ilmaisemaan ajatuksiaan kirjoittamalla ja tuottamalla monimuotoisia tekstejä sekä auttaa oppilasta tunnistamaan omia vahvuuksiaan ja kehittämiskohteitaan tekstin tuottajana	S3	Ajatusten ilmaiseminen, tekstimaailman monipuolistuminen ja monilukutaito	Oppilas tuottaa ohjatusti myös itselleen uudenlaisia tekstejä, kokeilee erilaisia tapoja ja keinoja tuottaa tekstiä ja ilmaista näkemyksiään. Oppilas osaa kuvailla itseään tekstien tuottajana.
T11 tarjota oppilaalle tilaisuuksia tuottaa kertovia, kuvaavia, ohjaavia ja erityisesti pohtivia ja kantaa ottavia tekstejä, myös monimediaisissa ympäristöissä, ja auttaa oppilasta valitsemaan kuhunkin tekstilajiin ja tilanteeseen sopivia ilmaisutapoja	S3	Tekstilajien hallinta	Oppilas osaa ohjatusti tuottaa kertovia, kuvaavia, ohjaavia ja erityisesti pohtivia ja kantaa ottavia tekstejä ja käyttää niille tyypillisiä ilmaisutapoja.
T12 ohjata oppilasta vahvistamaan tekstin tuottamisen prosesseja, tarjota oppilaalle	S3	Tekstien tuottamisen prosessien hallinta	Oppilas osaa nimetä tekstien tuottamisen prosessin vaiheita ja osaa työskennellä

tilaisuuksia tuottaa tekstiä yhdessä muiden kanssa sekä rohkaista oppilasta vahvistamaan taitoa antaa ja ottaa vastaan palautetta sekä arvioida itseään tekstin tuottajana			niiden mukaisesti sekä yksin että ryhmässä. Oppilas antaa ja vastaanottaa palautetta teksteistä ja osaa arvioida omia tekstintuottamisen taitojaan ja nimetä niiden kehittämiskohteita.
T13 ohjata oppilasta edistämään kirjoittamisen sujuvoittamista ja vahvistamaan tieto- ja viestintäteknologian käyttötaitoa tekstien tuottamisessa, syventämään ymmärrystään kirjoittamisesta viestintänä ja vahvistamaan yleiskielen hallintaa antamalla tietoa kirjoitetun kielen konventioista	S3	Kirjoitetun kielen konventioiden hallinta ja kirjoitustaito	Oppilas tuntee kirjoitettujen tekstien perusrakenteita ja kirjoitetun yleiskielen piirteitä ja osaa hyödyntää tietoa tekstejä kirjoittaessaan ja muokatessaan. Oppilas kirjoittaa sujuvasti käsin ja tieto- ja viestintäteknologiaa hyödyntäen.
T14 harjaannuttaa oppilasta vahvistamaan tiedon hallinnan ja käyttämisen taitoja ja monipuolistamaan lähteiden käyttöä ja viittaustapojen hallintaa omassa tekstissä sekä opastaa oppilasta toimimaan eettisesti verkossa yksityisyyttä ja tekijänoikeuksia kunnioittaen.	S3	Tiedon esittäminen, hallinta ja eettinen viestintä	Oppilas osaa käyttää omassa teksteissään muualta hankittua tietoa. Oppilas osaa tehdä muistiinpanoja, tiivistää hankkimaansa tietoa ja käyttää lähteitä omassa tekstissään. Oppilas noudattaa tekijänoikeuksia ja osaa merkitä lähteet.
Kielen, kirjallisuuden ja kulttuurin ymmärtäminen			
T15 ohjata oppilasta syventämään kielitietoisuuttaan ja	S4	Kielitietoisuuden kehittyminen	Oppilas osaa kuvailla tekstien kielellisiä ja tekstuaalisia piirteitä,

<p>kiinnostumaan kielen ilmiöistä, auttaa oppilasta tunnistamaan kielen rakenteita, eri rekistereitä, tyylipiirteitä ja sävyjä ja ymmärtämään kielellisten valintojen merkityksiä ja seurauksia</p>			<p>pohtia niiden merkityksiä ja kuvata eri rekisterien ja tyylien välisiä eroja.</p>
<p>T16 kannustaa oppilasta avartamaan kirjallisuus- ja kulttuurinäkemystään, tutustuttaa häntä kirjallisuuden historiaan ja nykykirjallisuuteen, kirjallisuuden eri lajeihin sekä auttaa häntä pohtimaan kirjallisuuden ja kulttuurin merkitystä omassa elämässään, tarjota oppilaalle mahdollisuuksia luku- ja muiden kulttuurielämysten hankkimiseen ja jakamiseen</p>	S4	<p>Kirjallisuuden tuntemuksen, kulttuuritietoisuuden ja lukuharrastuksen kehittyminen</p>	<p>Oppilas tuntee ja ymmärtää kulttuurin monimuotoisuutta sekä osaa kuvata omia kulttuurikokemuksiaan. Oppilas tuntee kirjallisuuden vaihteita ja suomalaisen kulttuurin juuria. Oppilas tuntee kirjallisuuden päälaajat ja on lukenut sovitut kirjat.</p>
<p>T17 ohjata oppilas tutustumaan Suomen kielelliseen ja kulttuuriseen monimuotoisuuteen, suomen kielen taustaan ja piirteisiin ja auttaa oppilasta pohtimaan äidinkielen merkitystä sekä tulemaan tietoiseksi omasta kielellisestä ja kulttuurisesta identiteetistään sekä innostaa oppilasta aktiiviseksi kulttuuritarjonnan käyttäjäksi ja tekijäksi</p>	S4	<p>Kielen merkityksen ja aseman hahmottaminen</p>	<p>Oppilas osaa kuvailla Suomen kielellistä ja kulttuurista monimuotoisuutta. Oppilas osaa kuvailla äidinkielten merkitystä ja suomen kielen piirteitä ja asemaa muiden kielten joukossa.</p>

Muu oppilaan äidinkieli

Perusopetuslain 12 §:n nojalla äidinkielenä voidaan huoltajan valinnan mukaan opettaa suomen, ruotsin, saamen, romanikielen ja viittomakielen lisäksi myös muuta opetuksen järjestäjän tarjoamaa ja huoltajan valitsemaa oppilaan äidinkieltä. Tällöin mainittua äidinkieltä opetetaan valtioneuvoston asetuksen 422/2012 8 §:n määrittelemällä tuntimäärällä äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineena. Opetussuunnitelma laaditaan ja opetuksen tavoitetaso määritellään tällöin suomen kieli ja kirjallisuus tai ruotsin kieli ja kirjallisuus -oppimäärää soveltaen. Opetuksen järjestäjä tai koulu laatii perusteiden pohjalta kielikohtaisen opetussuunnitelman. Kielikohtaiset opetussuunnitelmat voidaan laatia myös opetuksen järjestäjien yhteistyönä. Opetussuunnitelman laadinnassa otetaan huomioon oppilaiden kielellinen ja kulttuurinen tausta sekä ympäristön tarjoaman tuen määrä oppilaan äidinkielen kehittymiselle.

Suomi toisena kielenä ja kirjallisuus

Äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineen tehtävä, oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet, ohjaus, eriyttäminen ja tuki sekä oppimisen arviointi koskevat myös suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppimäärää.

Oppimäärän erityinen tehtävä

Tuntijakoasetuksen mukaan koulun opetuskielen mukaan määräytyvän äidinkielen ja kirjallisuuden sijasta maahanmuuttajille voidaan opettaa joko kokonaan tai osittain suomen tai ruotsin kieltä erityisen maahanmuuttajille tarkoitetun oppimäärän mukaisesti. Tämän oppimäärän tehtävänä on tukea lapsen ja nuoren kasvua kieliyhteisön täysivaltaiseksi jäseneksi, jolla on kielelliset valmiudet jatko-opintoihin. Opetuksen avulla pyritään monilukutaitoon, jonka avulla oppilas osaa hakea tietoa sekä ymmärtää, tuottaa, arvioi ja analysoi erilaisia puhuttuja ja kirjoitettuja suomenkielisiä tekstejä päivittäisessä vuorovaikutuksessa, koulutyöskentelyssä ja yhteiskunnassa. Opetuksessa tuetaan kielitaidon eri osa-alueiden sekä eri tiedonalojen kielen kehittymistä. Suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppimäärän erityisenä tehtävänä on tukea oppilaan monikielisyyden kehittymistä sekä herättää kiinnostus ja tarjota välineitä kielitaidon elinikäiseen kehittämiseen. Yhteistyössä kotien, oman äidinkielen opetuksen sekä muiden oppiaineiden kanssa suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -opetus auttaa oppilasta rakentamaan kielellistä ja kulttuurista identiteettiään kulttuurisesti monimuotoisessa ja monimediaisessa yhteiskunnassa. Suomen kielen oppiminen tukee kotoutumista suomalaiseen yhteiskuntaan. Suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppimäärän opetuksen lähtökohtana ovat oppilaille merkitykselliset ja tarpeelliset tekstilajit ja kielenkäyttötilanteet, joiden avulla kielen muotoja, merkityksiä ja käyttöä tutkitaan ja opitaan analysoimaan. Kielitaitoa kehitetään kaikilla kielen käytön osa-alueilla, joita ovat kuullun ymmärtäminen, puhuminen, luetun ymmärtäminen ja kirjoittaminen. Ymmärtämis- ja tuottamistaitojen kehittyminen nivoutuvat toisiinsa. Oppilaiden kielen osaaminen laajenee arkielämän konkreettisesta kielestä käsitteellisen ajattelun kieleen. He saavat valmiudet havaintojen ja ilmiöiden sekä oman ajattelunsa, tunteidensa ja mielipiteidensä ilmaisemiseen tilanteeseen sopivalla tavalla. Opetuksessa arvostetaan ja hyödynnetään oppilaiden osaamia kieliä. Kunkin oppilaan tarpeen suomi toisena kielenä -oppimäärään määrittävät oppilasta opettavat opettajat yhdessä. Oppilaan huoltaja päättää oppimääriä koskevista valinnoista. Koska opetus tulee järjestää oppilaiden ikäkauden ja edellytysten mukaisesti, oppimäärän valinnassa on keskeistä, että oppilas saa hänelle

parhaiten soveltuvan oppimäärän mukaista opetusta. Oppilas voi opiskella suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppimäärää, jos hänen äidinkiелensä ei ole suomi, ruotsi tai saame tai hänellä on muutoin monikielinen tausta. Oppimäärän tarpeen selvittämisessä huomioidaan myös seuraavat näkökulmat: • oppilaan suomen kielen peruskielitaidossa on puutteita jollakin tai joillakin kielitaidon osa-alueilla, jolloin oppilaan osaaminen ei anna vielä edellytyksiä yhdenvertaiseen kouluyhteisön jäsenenä toimimiseen päivittäisessä vuorovaikutuksessa ja koulutyöskentelyssä tai • oppilaan suomen kielen taito ei anna vielä edellytyksiä suomen kieli ja kirjallisuus -oppimäärän opiskeluun. Kun oppilas opiskelee suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppimäärän mukaan, hänelle opetetaan suomea tai ruotsia toisena kielenä joko kokonaan tai osittain suomen kielen ja kirjallisuuden opetuksen sijaan. Opetusjärjestelyiden lähtökohtana ovat oppilaan oppimistarpeet ja kielenoppimisen vaihe. Mikäli oppilaan oppimääräksi on valittu suomi toisena kielenä ja kirjallisuus, hänen edistymistään ja suoriutumistaan arvioidaan suhteessa tämän oppimäärän tavoitteisiin ja kriteereihin riippumatta siitä, minkä opetusryhmän yhteydessä kyseinen opetus on järjestetty. Tärkeää on, että oppilas tulee osalliseksi samoista teksteistä ja tekstilajeista kuin luokkatasonsa muutkin oppilaat. Kesken perusopetuksen Suomeen muuttaneiden oppilaiden opetuksen tavoitteiden asettamisessa ja sisältöjen valinnassa tulee ottaa huomioon oppilaan kielitaito sekä aiemmin opitut tiedot ja taidot. Tarvittaessa laaditaan oppimissuunnitelma. Opetuksessa hyödynnetään tavoitteellisesti erilaisia oppimisympäristöjä, jotka tukevat kielitaidon monipuolista kehittymistä sekä koulussa että sen ulkopuolella. Oppilas voi siirtyä opiskelemaan suomi kieli ja kirjallisuus -oppimäärän mukaan, jos hänellä on riittävät edellytykset sen tavoitteiden mukaiseen opiskeluun. Vuosiluokilla 1–2 opetuksen painopiste on suomen kielen ja sen luku- ja kirjoitustaitojen perustan luomisessa sekä oppimaan oppimisen ja vuorovaikutuksen taitojen kehittämisessä. Opetuksen tehtävänä on herättää kiinnostusta kieleen ja ilmaisuun sekä erilaisten tekstien tuottamiseen ja tulkitsemiseen.

Suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppimäärän opetuksen tavoitteet vuosiluokilla 1–2 Opetuksen tavoitteet

Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet

Laaja-alainen osaaminen Vuorovaikutustilanteissa toimiminen T1 rohkaista oppilasta harjoittamaan vuorovaikutus- ja yhteistyötaitoja erilaisissa koulun ja muun arjen vuorovaikutustilanteissa sekä vahvistamaan kuuntelun ja kuullun ymmärtämisen taitojaan S1 L2, L4 T2 harjaannuttaa ja rohkaista oppilasta kertomaan ajatuksistaan ja tunteistaan ja keskustelemaan erilaisista aiheista sekä vahvistamaan niissä tarvittavaa sanastoa ja ilmaisua S1 L1, L2, L7 T3 kannustaa oppilasta vahvistamaan kielellistä ja kehollista ilmaisurohkeutta ja mielikuvitusta ohjaamalla oppilasta osallistumaan ja ilmaisemaan itseään kokonaisvaltaisesti, myös draaman keinoin S1 L1, L2, L7 Tekstien tulkitseminen T4 innostaa ja ohjata oppilasta lukutaidon oppimiseen ja sana- ja käsitevarannon kartuttamiseen S2 L1, L2, L4 T5 kannustaa oppilasta lukemaan ikäkaudelle ja kielitaidolle sopivia tekstejä ja kirjallisuutta ja keskustelemaan lukemastaan S2 L2, L4 Tekstien tuottaminen T6 ohjata oppilasta harjoittelemaan eri tekstilajien ja niissä tarvittavan sanaston ja kieliopillisten rakenteiden tuottamista S3 L2, L4 T7 ohjata oppilasta harjoittelemaan käsin kirjoittamisen taitoa ja näppäintaitoja sekä tekstien suunnittelun ja tuottamisen taitoja S3 L4, L5 T8 kannustaa oppilasta harjoittelemaan oikeinkirjoituksen perusasioita S3 L1, L4, L5 Kielen, kirjallisuuden ja kulttuurin ymmärtäminen T9 innostaa oppilasta edistämään kielitietoisuuttaan tekemällä havaintoja erilaisista puhetoivoista omassa lähipiirissään sekä auttaa oppilasta huomaamaan, että omalla kielenkäytöllä on vaikutusta toisten kielelliseen

käyttäytymiseen S4 L4, L6, L7 T10 innostaa oppilasta kuuntelemaan ja lukemaan ikäkaudelle ja kielitaidolle sopivaa kirjallisuutta ja ohjata oppilasta valitsemaan häntä itseään kiinnostavaa luettavaa sekä opastaa kirjaston käyttöön ja lastenkulttuuriin tutustumiseen S4 L2, L4 T11 ohjata oppilasta tunnistamaan ja arvostamaan eri kieliä ja kulttuureita omassa ympäristössään ja eläytymään erilaisten ihmisten asemaan ja elämäntilanteisiin S4 L2 Kielen käyttö kaiken oppimisen tukena T12 auttaa oppilasta rakentamaan myönteistä käsitystä itsestä viestijänä, lukijana, tekstien tuottajana sekä kielenoppijana S5 L1, L2, L4 T13 ohjata oppilasta kehittämään kielitaitoaan eri oppiaineissa ja perehtymään koulussa tärkeisiin tekstilajeihin ja niiden ominaispiirteisiin S5 L1, L2, L4 T14 ohjata oppilasta havainnoimaan itseään kielenkäyttäjänä sekä arvioimaan omaa kielenoppimistaan S5 L1, L2, L4 Suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppimäärän opetuksen tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet vuosiluokilla 1–2 Oppilaan kieli-, vuorovaikutus- ja tekstitaitojen oppiminen tapahtuu kielenkäyttötilanteissa sekä monipuolisessa työskentelyssä kielen avulla. Sisällöt valitaan siten, että oppilas voi laajentaa omaan kieleen, kirjallisuuteen ja muuhun kulttuuriin liittyvää osaamistaan monipuolisesti. Sisällöt tukevat tavoitteiden saavuttamista ja hyödyntävät sekä oppilaiden kokemuksia että paikallisia mahdollisuuksia. Sisältöalueista muodostetaan kokonaisuuksia eri vuosiluokille. S1 Vuorovaikutustilanteissa toimiminen: Harjoitellaan kohteliaasta kielenkäyttöä, kysymistä, vastaamista, pyytämistä, kertomista, mielipiteen ilmaisua ja tunteista kertomista arjen ja koulun kielenkäyttötilanteissa. Opetellaan huomaamaan, miten kieli toimii eri tilanteissa: kohteliaat ilmaukset, mielipide- ja tunneilmaukset, kysymysten rakentaminen, nykyhetki ja mennyt aika kerronnassa. Harjoitellaan ääntämistä, kuullun ymmärtämistä, toisten kuuntelemista ja toisilta viestijöiltä oppimista. Hyödynnetään rooli- ja teatterileikkejä sekä muita vuorovaikutusharjoituksia satujen, tarinoiden, lorujen ja tietotekstien käsittelyssä. S2 Tekstien tulkitseminen: Edistetään lukemaan oppimista ja tekstin merkitysten ymmärtämistä hyödyntäen käsitteitä teksti, kuva, otsikko, kappale, virke, lopetusmerkki, sana, tavu, kirjain ja äänne Harjoitellaan yhteisten ja oman kiinnostuksen mukaisten kaunokirjallisten ja tietotekstien lukemista, tutkitaan niiden merkityksiä ja rakenteita, luetun liittämistä omiin kokemuksiin sekä lukukokemusten jakamista. Työskennellään muun muassa kuvien, lastenkirjallisuuden, yksinkertaisten tietotekstien ja mediatekstien parissa. Tutustutaan erilaisiin tapoihin ilmaista aikaa, järjestystä ja paikkaa erityisesti kertovissa ja kuvaavissa teksteissä. Harjoitellaan tekstin ymmärtämisen strategioita, laajennetaan sana- ja käsitevarantoa sekä opitaan tunnistamaan kerronnan peruskäsitteitä (päähenkilö, tapahtumapaikka, -aika ja juoni). S3 Tekstien tuottaminen: Tutustutaan eri tekstilajeihin ja niiden piirteisiin, kuten sanastoon ja fraseologiaan sekä kieliopillisiin rakenteisiin. Harjoitellaan erilaisten puhuttujen ja kirjoitettujen tekstilajien tuottamista yksin ja ryhmässä. Harjoitellaan käsin kirjoittamista ja näppäintaitoja. S4 Kielen, kirjallisuuden ja kulttuurin ymmärtäminen: Pohditaan kielen ja kulttuurin merkitystä erilaisissa koulun vuorovaikutustilanteissa ja monenlaisissa kuulluissa ja luetuissa teksteissä ja havainnoidaan eri kieliä ja puhetapoja koulussa, medioissa ja vapaa-ajan tilanteissa. Opiskellaan keskustelussa tarvittavia kielitiedon käsitteitä. Etsitään itseä kiinnostavaa luettavaa. Tutustutaan eri kulttuurien kertomuksiin, leikkeihin ja juhliin. S5 Kielen käyttö kaiken oppimisen tukena: Tarjotaan erilaisia malleja kouluun ja oppimiseen liittyvistä kielenkäyttötilanteista ja tutustutaan eri oppiaineiden teksteihin. Tehdään yksinkertaisia eri oppiaineisiin liittyviä tiedonhankintatehtäviä itsenäisesti ja ryhmässä tekemällä havaintoja ympäristöstä ja tulkitsemalla kuvia ja kirjoitettuja tekstejä sekä harjoitellaan tiedon kertomista toisille. Harjoitellaan tieto- ja viestintäteknologian hyödyntämistä tiedonhankinnassa, oppimisessa ja oman oppimisen arvioinnissa. Hyödynnetään oppilaan oman äidinkielen taitoa oppimisen tukena.

SUOMEN KIELI JA KIRJALLISUUS

Äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineen tehtäväkuvaus, oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet, ohjaus, eriyttäminen ja tuki sekä oppilaan oppimisen arviointi koskevat myös suomenkieli ja kirjallisuus -oppimäärää.

Oppimäärän erityinen tehtävä

Suomen kieli ja kirjallisuus -oppimäärän erityisenä tehtävänä on kehittää oppilaiden suomen kielen, moniluku- sekä vuorovaikutustaitoja ja tutustuttaa kirjallisuuteen ja kulttuuriin. Opetus tukee oppilaiden monilukutaidon, kielitietoisuuden ja kielellisen identiteetin rakentumista. Opetuksessa ohjataan oppilaita ymmärtämään suomen kielen, kirjallisuuden ja muun kulttuurin merkitystä ja asemaa monikulttuurisessa ja monikielisessä yhteiskunnassa. Oppilaita ohjataan huomaamaan koulun ulkopuolella opitun kieli-, media- ja kulttuuritietouden merkitys suomen kielen oppimisen tukena.

Opetuksessa otetaan huomioon suomen ja ruotsin kielten asema kansalliskielinä ja suomen asema enemmistökielenä ja pääasiallisena opetuksen kielenä. Suomen kieli on paitsi opetuksen kohde myös väline muiden oppiaineiden opiskelussa, ja opetuksessa vahvistuvat keskeiset oppimaan oppimisen ja ajattelun taidot. Tehdään yhteistyötä suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppimäärän ja muiden äidinkieli ja kirjallisuus -oppimäärien kanssa.

Vuosiluokilla 3–6 opetuksen painopiste on oppimaan oppimisen ja vuorovaikutuksen taitojen, lukuharrastuksen sekä sujuvan ja monipuolisen luku- ja kirjoitustaidon vakiinnuttamisessa. Tekstien tulkitsemisen ja tuottamisen yhteydessä harjaannutaan tarkastelemaan kielen piirteitä ja kirjallisuuden keinoja. Lyhyiden tekstien lukemisesta edetään kokonaisteosten lukemiseen ja lukukokemusten monipuoliseen jakamiseen.

Suomen kielen ja kirjallisuuden opetuksen tavoitteet vuosiluokilla 3–6

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen
Vuorovaikutustilanteissa toimiminen		
T1 opastaa oppilasta vahvistamaan taitoaan toimia rakentavasti erilaisissa viestintäympäristöissä ja ilmaisemaan mielipiteensä	S1	L1, L2, L7
T2 ohjata oppilasta huomaamaan omien kielellisten ja viestinnällisten valintojensa vaikutuksia ja huomioimaan toisten tarpeita ryhmäviestintätilanteissa	S1	L1, L2, L3, L7
T3 ohjata oppilasta käyttämään luovuuttaan ja ilmaisemaan itseään monipuolisesti erilaisissa	S1	L1 L2, L4, L7

viestintä- ja esitystilanteissa, myös draaman avulla		
T4 kannustaa oppilasta kehittämään myönteistä viestijäkuvaa sekä halua ja kykyä toimia erilaisissa, myös monimediaisissa vuorovaikutustilanteissa	S1	L1, L2, L3, L4
Tekstien tulkitseminen		
T5 ohjata oppilasta sujuvoittamaan lukutaitoaan ja käyttämään tekstin ymmärtämisen strategioita sekä tarkkailemaan ja arvioimaan omaa lukemistaan	S2	L1, L4, L5
T6 opastaa oppilasta kehittämään monimuotoisten tekstien erittelyn, arvioinnin ja tulkitsemisen taitoja ja laajentamaan sana- ja käsitevarantoaan sekä edistämään ajattelutaitojaan	S2	L1, L2, L4, L5
T7 ohjata oppilasta tiedonhankintaan, monipuolisten tiedonlähteiden käyttöön ja tiedon luotettavuuden arviointiin	S2	L1, L4, L5
T8 kannustaa oppilasta kehittämään kirjallisuudentuntemusta ja kiinnostustaan lapsille ja nuorille tarkoitettua kirjallisuutta, media- ja muita tekstejä kohtaan, luomalla mahdollisuuksia myönteisiin lukukokemuksiin ja -elämyksiin, tiedonhalun tyydyttämiseen sekä lukukokemusten jakamiseen, myös monimediaisissa ympäristöissä	S2	L1, L4, L5
Tekstien tuottaminen		
T9 rohkaista oppilasta ilmaisemaan kokemuksiaan, ajatuksiaan ja mielipiteitään ja vahvistamaan myönteistä kuvaa itsestään tekstien tuottajana	S3	L1, L2, L4, L7
T10 kannustaa ja ohjata oppilasta kielentämään ajatuksiaan ja harjoittelemaan kertovien, kuvaavien, ohjaavien ja yksinkertaisten kantaa ottavien tekstien tuottamista, myös monimediaisissa ympäristöissä	S3	L1, L4, L5, L7
T11 ohjata oppilasta edistämään käsinkirjoittamisen ja näppäintaitojen	S3	L1, L4, L5

sujuvoitumista ja vahvistamaan kirjoitetun kielen, ja tekstien rakenteiden ja oikeinkirjoituksen hallintaa		
T12 kannustaa oppilasta kehittämään tekstin tuottamisen prosesseja ja taitoa arvioida omia tekstejä, tarjota mahdollisuuksia tekstien tuottamiseen yhdessä, rakentavan palautteen antamiseen ja saamiseen, ohjata ottamaan huomioon tekstin vastaanottaja sekä toimimaan eettisesti verkossa yksityisyyttä ja tekijänoikeuksia kunnioittaen	S3	L2, L4, L5, L6
Kielen, kirjallisuuden ja kulttuurin ymmärtäminen		
T13 ohjata oppilasta vahvistamaan kielitietoisuuttaan, innostaa häntä tutkimaan ja tarkkailemaan kieltä ja sen eri variantteja ja harjaannuttaa käyttämään käsitteitä, joiden avulla kielestä ja sen rakenteista puhutaan ja auttaa ymmärtämään kielellisten valintojen vaikutuksia	S4	L1, L2, L4
T14 kannustaa oppilasta laajentamaan tekstivalikoimaansa ja lukemaan lapsille ja nuorille suunnattua kirjallisuutta sekä rohkaista lukuharrastukseen ja lukuelämysten jakamiseen ja kirjaston aktiiviseen käyttöön	S4	L2, L4, L5, L7
T15 tukea oppilasta kielellisen ja kulttuurisen identiteetin rakentamisessa ja ohjata arvostamaan eri kulttuureja ja kieliä sekä luoda oppilaalle mahdollisuuksia media- ja kulttuuritarjontaan tutustumiseen sekä oman kulttuurin tuottamiseen	S4	L2, L4, L6, L7

Suomen kieli ja kirjallisuus -oppimäärän tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet vuosiluokilla 3–6

S1 Vuorovaikutustilanteissa toimiminen: Tarjotaan monipuolisia tilaisuuksia harjoitella omien kokemusten, ajatusten ja mielipiteiden jakamista, toisten kuuntelemista ja rakentavan palautteen antamista ja saamista eri viestintäympäristöissä. Harjoitellaan ja havainnoidaan omaa vuorovaikutusta erilaisissa viestintätilanteissa, esimerkiksi tapoja olla kohtelias, toimia tavoitteellisesti ja esittää oma mielipiteensä ja perustella se ottaen toiset huomioon. Harjoitellaan ilmaisukeinoja erilaisissa viestintä- ja esitystilanteissa. Ohjataan kokonaisilmaisuun, hyödynnetään draaman toimintamuotoja erilaisten ajankohtaisten

aiheiden, teemojen ja kirjallisuuden käsittelyssä. Tarjotaan mahdollisuuksia osallistua oman luokan ja kouluyhteisön kulttuuritoiminnan suunnitteluun ja toteutukseen.

S2 Tekstien tulkitseminen: Harjoitellaan erilaisten tekstien, kuten kaunokirjallisuuden, tietotekstien ja kuvaa ja tekstiä yhdistävien mediatekstien, sujuvaa lukemista ja käyttämään tilanteeseen ja tavoitteeseen sopivia tekstinyymmärtämisen strategioita ja ajattelutaitoja. Tarkkaillaan ja arvioidaan omaa lukutaitoa. Syvennetään tekstin tulkinnan taitoja tutkimalla ja vertailemalla monimuotoisia tekstejä. Harjoitellaan selittämään, vertailemaan ja pohtimaan sanojen, niiden synonyymien, kielikuvien, sanontojen ja käsitteiden merkityksiä ja niiden hierarkioita. Opitaan tunnistamaan kertovien, kuvaavien, ohjaavien ja yksinkertaisten kantaa ottavien tekstien kielellisiä ja tekstuaalisia piirteitä. Laajennetaan oppilaiden tietoja kielen piirteistä tekstejä tutkimalla. Luokitellaan sanoja merkityksen ja muodon perusteella (sanaluokat). Pohditaan, millaisia merkityksiä eri sijamuodot sisältävät ja opitaan verbien taipuminen persoona- ja aikamuodoissa. Luetaan ja kuunnellaan yhteisesti ja itse valittua lapsille ja nuorille suunnattua kirjallisuutta, myös kokonaisia teoksia. Aiemmin opittujen käsitteiden lisäksi opitaan käyttämään käsitteitä kertoja, aihe ja teema. Etsitään tietoa eri lähteistä ja laajennetaan tietämystä luetun avulla. Harjoitellaan arvioimaan tekstien ja lähteiden luotettavuutta.

S3 Tekstien tuottaminen: Tuotetaan sekä fiktiivisiä että ei-fiktiivisiä monimuotoisia tekstejä omien kokemusten, havaintojen, ajatusten ja mielipiteiden sekä toisten tekstien pohjalta. Pohditaan kirjoittamisen tarkoitusta ja sitä, miten se näkyy kielellisissä valinnoissa. Sujuvoitetaan käsikirjoittamista ja näppäintaitoja. Tutkitaan ja harjoitellaan käyttämään kertomiselle, kuvaamiselle, ohjaavalle ja kantaa ottavalle ilmaisulle tyypillisiä kielellisiä ja tekstuaalisia piirteitä. Harjoitellaan tekstien otsikointia, rakenteita ja kappalejakoa, sekä opitaan käyttämään niitä omissa teksteissä. Harjoitellaan tekstien elävöittämistä ja tarkastellaan sananvalintojen, sanontojen ja sanajärjestyksen yhteyttä tekstin merkityksiin. Kiinnitetään huomiota kirjoitetun ja puhutun kielen eroihin. Opitaan tunnistamaan tekstistä virke, päälause ja sivulauseiden selkeät perustyyppit sekä lauseen pääjäsenet ja käyttämään tietoa apuna oman tekstin tuottamisessa. Opitaan käyttämään persoona- ja aikamuotoja tekstien aikasuhteiden ilmaisussa. Harjoitellaan tekstin tuottamisen vaiheita, omien tekstien tarkastelua ja arviointia sekä palautteen antamista ja vastaanottamista. Opitaan käyttämään omissa teksteissä oikeinkirjoituksen perusasioita. Harjoitellaan opiskelussa tarvittavien tekstien tuottamisen taitoja, kuten muistiinpanojen tekemistä ja tiivistämistä, ja harjoitellaan lähteiden käyttöä ja merkintää sekä tiedostetaan, miten verkossa tulee toimia eettisesti yksityisyyttä kunnioittaen ja tekijänoikeuksia noudattaen.

S4 Kielen, kirjallisuuden ja kulttuurin ymmärtäminen: Tutkitaan kielen vaihtelua tilanteen ja aiheen mukaan ja pohditaan sanojen, ilmaisutapojen ja tekstien merkityksiä. Tutkitaan tekstienvälisyyttä monimuotoisissa teksteissä. Tutustutaan oppilaan omaan ja muihin kulttuureihin ja kieliin ja vertaillaan somea muiden, oppilaille tutujen kielten piirteisiin. Tutustutaan oppilaille läheisiin kansanperinteen lajeihin ja niiden jatkajiin nykykulttuurissa. Hyödynnetään lapsille ja nuorille suunnattua media- ja kulttuuritarjontaa, esimerkiksi kirjastoa, elokuvia, teatteria ja museoita. Tarkastellaan mediakulttuurin ilmiöitä ja ikäkaudelle tarkoitettuja sisältöjä ja keskustellaan median roolista oppilaan arjessa. Suunnitellaan ja toteutetaan omia esityksiä. Kannustetaan ja tutustutaan kirjaston aktiiviseen ja monipuoliseen käyttöön, etsitään itseä kiinnostavaa luettavaa ja tuetaan omaehtoista lukemisen ja kirjoittamisen harrastamista. Luetaan koti- ja ulkomaista lapsille ja nuorille suunnattua kirjallisuutta nykykirjallisuudesta klassikoihin ja ikäkaudelle suunnattua tietokirjallisuutta ja pohditaan kirjallisuuden herättämiä kysymyksiä.

Suomen kieli ja kirjallisuus -oppimäärän arviointikriteerit 6. vuosiluokan päätteeksi hyvää osaamista kuvaavaa sanallista arviota varten

Opetuksen tavoite	Sisältö-alueet	Arvioinnin kohteet oppiaineessa	Hyvä/arvosanan kahdeksan osaaminen
Vuorovaikutustilanteissa toimiminen			
T1 opastaa oppilasta vahvistamaan taitoaan toimia rakentavasti erilaisissa viestintäympäristöissä ja ilmaisemaan mielipiteensä	S1	Puheviestintätilanteissa toimiminen	Oppilas esittää ajatuksiaan ja ilmaisee mielipiteensä itselleen tutuissa viestintäympäristöissä.
T2 ohjata oppilasta huomaamaan omien kielellisten ja viestinnällisten valintojensa vaikutuksia ja huomioimaan toisten tarpeita ryhmäviestintätilanteissa	S1	Toiminta vuorovaikutustilanteissa	Oppilas hyödyntää äänenkäytön, viestien kohdentamisen ja kontaktinoton taitoja erilaisissa vuorovaikutustilanteissa, osaa muunnella viestintätapaansa tilanteen mukaan ja pyrkii ottamaan muiden näkökulmat huomioon.
T3 ohjata oppilasta käyttämään luovuuttaan ja ilmaisemaan itseään monipuolisesti erilaisissa viestintä- ja esitystilanteissa, myös draaman avulla	S1	Ilmaisukeinojen käyttö	Oppilas osaa käyttää kokonaisilmaisun keinoja omien ideoidensa ja ajatustensa ilmaisemiseen ryhmässä, osaa pitää lyhyen valmistellun puheenvuoron tai esityksen sekä osallistuu draamatoimintaan.
T4 kannustaa oppilasta kehittämään myönteistä viestijäkuvaa sekä halua ja kykyä toimia erilaisissa, myös monimediaisissa vuorovaikutustilanteissa	S1	Vuorovaikutustaitojen kehittyminen	Oppilas ottaa vastaan palautetta omasta toiminnastaan ja antaa palautetta muille.
Tekstien tulkitseminen			

<p>T5 ohjata oppilasta sujuvoittamaan lukutaitoaan ja käyttämään tekstin ymmärtämisen strategioita sekä tarkkailemaan ja arvioimaan omaa lukemistaan</p>	<p>S2</p>	<p>Tekstinymmärtämisen perustrategioiden hallinta</p>	<p>Oppilas lukee sujuvasti monimuotoisia tekstejä ja käyttää tekstinymmärtämisen perustrategioita sekä osaa tarkkailla ja arvioida omaa lukemistaan.</p>
<p>T6 opastaa oppilasta kehittämään monimuotoisten tekstien erittelyn, arvioinnin ja tulkittamisen taitoja ja laajentamaan sana- ja käsitevarantoaan sekä edistämään ajattelutaitojaan</p>	<p>S2</p>	<p>Tekstien erittely ja tulkinta</p>	<p>Oppilas tunnistaa joitakin kertovien, kuvaavien, ohjaavien ja yksinkertaisten kantaa ottavien tekstien kielellisiä ja tekstuaalisia piirteitä. Oppilas osaa käyttää tekstien tulkintataitoja oman ajattelunsa sekä sana- ja käsitevarantonsa kehittämiseen.</p>
<p>T7 ohjata oppilasta tiedonhankintaan, monipuolisten tiedonlähteiden käyttöön ja tiedon luotettavuuden arviointiin</p>	<p>S2</p>	<p>Tiedonhankintataidot ja lähdekriittisyys</p>	<p>Oppilas käyttää tiedonhankinnassaan mediaa ja eri tekstiympäristöjä sekä tilanteeseen sopivia strategioita ja osaa jossain määrin arvioida tietolähteiden luotettavuutta.</p>
<p>T8 kannustaa oppilasta kehittämään kirjallisuudentuntemusta ja kiinnostustaan lapsille ja nuorille tarkoitettua kirjallisuutta, media- ja muita tekstejä kohtaan, luomalla mahdollisuuksia myönteisiin lukukokemuksiin ja elämyksiin, tiedonhalun tyydyttämiseen sekä lukukokemusten jakamiseen, myös monimediaisissa ympäristöissä</p>	<p>S2</p>	<p>Lapsille ja nuorille tarkoitetun kirjallisuuden ja tekstien tuntemus ja lukukokemusten jakaminen</p>	<p>Oppilas tuntee jonkin verran lapsille ja nuorille suunnattua kirjallisuutta, media- ja muita tekstejä ja osaa jakaa kokemuksiaan, myös monimediaisessa ympäristössä.</p>

Tekstien tuottaminen			
T9 rohkaista oppilasta ilmaisemaan kokemuksiaan, ajatuksiaan ja mielipiteitään ja vahvistamaan myönteistä kuvaa itsestään tekstien tuottajana	S3	Kokemusten ja ajatusten ilmaiseminen	Oppilas ilmaisee kokemuksiaan ja ajatuksiaan monimuotoisten tekstien avulla.
T10 kannustaa ja ohjata oppilasta kielentämään ajatuksiaan ja harjoittelemaan kertovien, kuvaavien, ohjaavien ja yksinkertaisten kantaa ottavien tekstien tuottamista, myös monimediaisissa ympäristöissä	S3	Oman ajattelun kielentäminen ja eri tekstilajien käyttö	Oppilas osaa ohjatusti käyttää kertomiselle, kuvaamiselle ja yksinkertaiselle kantaaottavalle tekstille tyypillistä kieltä. Oppilas osaa otsikoida tekstinsä, jakaa sen kappaleisiin ja kiinnittää huomiota sananvalintoihin.
T11 ohjata oppilasta edistämään käsinkirjoittamisen ja näppäintaitojen sujuvoitumista ja vahvistamaan kirjoitetun kielen ja tekstien rakenteiden ja oikeinkirjoituksen hallintaa	S3	Kirjoitustaito ja kirjoitetun kielen hallinta	Oppilas kirjoittaa sujuvasti ja selkeästi käsin ja on omaksunut tarvittavia näppäintaitoja. Oppilas tuntee kirjoitetun kielen perusrakenteita ja oikeinkirjoituksen perusasioita ja käyttää niitä oman tekstinsä tuottamisessa.
T12 kannustaa oppilasta kehittämään tekstin tuottamisen prosesseja ja taitoa arvioida omia tekstejä, tarjota mahdollisuuksia tekstien tuottamiseen yhdessä, rakentavan palautteen antamiseen ja saamiseen, ohjata ottamaan huomioon tekstin vastaanottaja sekä toimimaan	S3	Tekstien rakentaminen ja eettinen viestintä	Oppilas tuntee ja osaa kuvailla tekstien tuottamisen perusvaiheita, osaa arvioida omia tekstejään ja tuottaa tekstejä vaiheittain yksin ja muiden kanssa sekä antaa ja vastaanottaa palautetta. Oppilas osaa merkitä lähteet tekstin loppuun, ymmärtää, ettei saa esittää lainaamaansa tekstiä omanaan ja tietää verkossa

eettisesti verkossa yksityisyyttä ja tekijänoikeuksia kunnioittaen			toimimisen eettiset periaatteet.
Kielen, kirjallisuuden ja kulttuurin ymmärtäminen			
T13 ohjata oppilasta vahvistamaan kielitietoisuuttaan, innostaa häntä tutkimaan ja tarkkailemaan kieltä ja sen eri variantteja ja harjaannuttaa käyttämään käsitteitä, joiden avulla kielestä ja sen rakenteista puhutaan ja auttaa ymmärtämään kielellisten valintojen vaikutuksia	S4	Kielen tarkastelun kehittyminen ja kielikäsitteiden hallinta	Oppilas tekee havaintoja ja osaa kuvailla tekstien kielellisiä piirteitä ja käyttää oppimiaan käsitteitä puhuessaan ja kirjoittaessaan niistä.
T14 kannustaa oppilasta laajentamaan tekstivalikoimaansa ja lukemaan lapsille ja nuorille suunnattua kirjallisuutta sekä rohkaista lukuharrastukseen ja lukuelämysten jakamiseen ja kirjaston aktiiviseen käyttöön	S4	Kirjallisuuden tuntemus	Oppilas lukee sovitut lapsille ja nuorille suunnatut kirjat, keskustelee ja jakaa kokemuksiaan lukemistaan kirjoista.
T15 tukea oppilasta kielellisen ja kulttuurisen identiteetin rakentamisessa ja ohjata arvostamaan eri kulttuureja ja kieliä sekä luoda oppilaalle mahdollisuuksia media- ja kulttuuritarjontaan tutustumiseen sekä	S4	Kielitietoisuuden ja kulttuurin tuntemuksen kehittyminen	Oppilas osaa kuvailla havaitsemiaan yhtäläisyyksiä ja eroja eri kielten ja kulttuurien välillä. Oppilas osaa kertoa itseään kiinnostavasta media- ja kulttuuritarjonnasta. Oppilas osallistuu omien esitysten suunnitteluun ja esittämiseen.

oman kulttuurin tuottamiseen			
------------------------------	--	--	--

Oppimäärän erityinen tehtävä

Äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineen tehtäväkuvaus, oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet sekä ohjaus, eriyttäminen ja tuki sekä oppilaan oppimisen arviointi koskevat myös suomenkieli ja kirjallisuus -oppimäärää.

Suomen kieli ja kirjallisuus -oppimäärän erityisenä tehtävänä on kehittää oppilaiden suomen kielen, moniluku- sekä vuorovaikutustaitoja ja tutustuttaa kirjallisuuteen ja kulttuuriin. Opetus tukee oppilaiden monilukutaidon, kielitietoisuuden ja kielellisen identiteetin rakentumista. Opetuksessa ohjataan oppilaita ymmärtämään suomen kielen, kirjallisuuden ja muun kulttuurin merkitystä ja asemaa monikulttuurisessa ja monikielisessä yhteiskunnassa. Oppilaita ohjataan huomaamaan koulun ulkopuolella opitun kieli-, media- ja kulttuuritietouden merkitys suomen kielen oppimisen tukena.

Opetuksessa otetaan huomioon suomen ja ruotsin kielten asema kansalliskielinä ja suomen asema enemmistökielenä ja pääasiallisena opetuksen kielenä. Suomen kieli on paitsi opetuksen kohde myös väline muiden oppiaineiden opiskelussa, ja opetuksessa vahvistuvat keskeiset oppimaan oppimisen ja ajattelun taidot. Tehdään yhteistyötä suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppimäärän ja muiden äidinkieli ja kirjallisuus -oppimäärien kanssa.

Vuosiluokilla 7–9 erityisenä tehtävänä on monipuolistaa oppimaan oppimisen ja vuorovaikutuksen taitoja ja monilukutaitoa. Oppilaiden kielitietoutta, tekstimaailmaa ja kulttuurintuntemusta laajennetaan. Opetuksessa ohjataan tilanteeseen sopivaan kielenkäyttöön, ilmaisuun ja viestintään eri ympäristöissä. Jatko-opinnoissa ja työelämässä tarvittavat kielelliset ja vuorovaikutusvalmiudet otetaan huomioon. Kirjallisuudenopetuksessa kannustetaan elämykselliseen ja monipuoliseen lukemiseen.

Suomen kielen ja kirjallisuuden opetuksen tavoitteet vuosiluokilla 7–9

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen
Vuorovaikutustilanteissa toimiminen		

T1 ohjata oppilasta laajentamaan taitoaan toimia tavoitteellisesti, motivoituneesti, eettisesti ja rakentavasti erilaisissa viestintäympäristöissä	S1	L2, L3, L6, L7
T2 kannustaa oppilasta monipuolistamaan ryhmäviestintätaitojaan ja kehittämään taitojaan perustella näkemyksiään sekä kielellisiä ja viestinnällisiä valintojaan	S1	L1, L2, L3, L7
T3 ohjata oppilasta monipuolistamaan taitojaan ilmaista itseään erilaisissa viestintä- ja esitystilanteissa, myös draaman keinoin.	S1	L1, L2, L3, L7
T4 kannustaa oppilasta syventämään viestijäkuvaansa niin, että hän oppii havainnoimaan omaa viestintäänsä, tunnistamaan vahvuuksiaan sekä kehittämisalueitaan erilaisissa, myös monimediaisissa viestintäympäristöissä	S1	L1, L2, L6, L7
Tekstien tulkitseminen		
T5 ohjata oppilasta kehittämään tekstien ymmärtämisessä, tulkinnassa ja analysoimisessa tarvittavia strategioita ja metakognitiivisia taitoja sekä taitoa arvioida oman lukemisen kehittämistarpeita	S2	L1, L2, L4
T6 tarjota oppilaalle monipuolisia mahdollisuuksia valita, käyttää, tulkita ja arvioida monimuotoisia kaunokirjallisia, asia- ja mediatekstejä	S2	L1, L2, L4, L5
T7 ohjata oppilasta kehittämään erittelevää ja kriittistä lukutaitoa, harjaannuttaa oppilasta tekemään havaintoja teksteistä ja tulkitsemaan niitä tarkoituksenmukaisia käsitteitä käyttäen sekä vakiinnuttamaan ja laajentamaan sana- ja käsitevarantoa	S2	L1, L2, L4
T8 kannustaa oppilasta kehittämään taitoaan arvioida erilaisista lähteistä hankkimaansa tietoa ja käyttämään sitä tarkoituksenmukaisella tavalla	S2	L2, L4, L5, L6

T9 kannustaa oppilasta laajentamaan kiinnostusta itselle uudenlaisia fiktiivisiä kirjallisuus- ja tekstilajityyppejä kohtaan ja monipuolistamaan luku-, kuuntelu- ja katselukokemuksiaan ja niiden jakamisen keinoja sekä syventämään ymmärrystä fiktion keinoista	S2	L1, L2, L4, L5
Tekstien tuottaminen		
T10 rohkaista oppilasta ilmaisemaan ajatuksiaan kirjoittamalla ja tuottamalla monimuotoisia tekstejä sekä auttaa oppilasta tunnistamaan omia vahvuuksiaan ja kehittämiskohteitaan tekstin tuottajana	S3	L2, L4, L5, L7
T11 tarjota oppilaalle tilaisuuksia tuottaa kertovia, kuvaavia, ohjaavia ja erityisesti kantaa ottavia ja pohtivia tekstejä, myös monimediaisissa ympäristöissä, ja auttaa oppilasta valitsemaan kuhunkin tekstilajiin ja tilanteeseen sopivia ilmaisutapoja	S3	L2, L4, L5
T12 ohjata oppilasta vahvistamaan tekstin tuottamisen prosesseja, tarjota oppilaalle tilaisuuksia tuottaa tekstiä yhdessä muiden kanssa sekä rohkaista oppilasta vahvistamaan taitoa antaa ja ottaa vastaan palautetta sekä arvioida itseään tekstin tuottajana	S3	L2, L4, L5, L6
T13 ohjata oppilasta edistämään kirjoittamisen sujuvoittamista ja vahvistamaan tieto- ja viestintäteknologian käyttötaitoa tekstien tuottamisessa, syventämään ymmärrystään kirjoittamisesta viestintänä ja vahvistamaan yleiskielen hallintaa antamalla tietoa kirjoitetun kielen konventioista	S3	L2, L4, L5, L6
T14 harjaannuttaa oppilasta vahvistamaan tiedon hallinnan ja käyttämisen taitoja ja monipuolistamaan lähteiden käyttöä ja viittaustapojen hallintaa omassa tekstissä sekä	S3	L2, L4, L5, L7

opastaa oppilasta toimimaan eettisesti verkossa yksityisyyttä ja tekijänoikeuksia kunnioittaen		
Kielen, kirjallisuuden ja kulttuurin ymmärtäminen		
T15 ohjata oppilasta syventämään kielitietoisuuttaan ja kiinnostumaan kielen ilmiöistä, auttaa oppilasta tunnistamaan kielen rakenteita, eri rekistereitä, tyylipiirteitä ja sävyjä ja ymmärtämään kielellisten valintojen merkityksiä ja seurauksia	S4	L1, L2, L4
T16 kannustaa oppilasta avartamaan kirjallisuus- ja kulttuurinäkemystään, tutustuttaa häntä kirjallisuuden historiaan ja nykykirjallisuuteen, kirjallisuuden eri lajeihin sekä auttaa häntä pohtimaan kirjallisuuden ja kulttuurin merkitystä omassa elämässään, tarjota oppilaalle mahdollisuuksia luku- ja muiden kulttuurielämysten hankkimiseen ja jakamiseen	S4	L1, L2, L4
T17 ohjata oppilas tutustumaan Suomen kielelliseen ja kulttuuriseen monimuotoisuuteen, suomen kielen taustaan ja piirteisiin ja auttaa oppilasta pohtimaan äidinkielen merkitystä sekä tiedostumaan omasta kielellisestä ja kulttuurisesta identiteetistään sekä innostaa oppilasta aktiiviseksi kulttuuritarjonnan käyttäjäksi ja tekijäksi	S4	L2, L4, L6, L7

Suomen kieli ja kirjallisuus -oppimäärän tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet vuosiluokilla 7-9

S1 Vuorovaikutustilanteissa toimiminen: Vahvistetaan taitoa toimia erilaisissa, myös koulun ulkopuolisissa, vuorovaikutustilanteissa ja havainnoidaan omasta ja muiden viestinnästä syntyviä vaikutelmia ja merkityksiä. Harjoitellaan kuuntelemisen ja puhumisen taitoja ideointi-, väittely-, neuvottelu- ja ongelmanratkaisutilanteissa. Tehdään havaintoja viestintätilanteille tyypillisistä kielen keinoista ja omaksutaan niitä osaksi omaa kielenkäyttöä. Tutustutaan teatteriin taidemuotona ja teatteri-ilmaisun keinoihin draaman toimintamuotojen avulla.

Harjoitetaan oppilaiden kykyä käyttää puheen ja kokonaisilmaisun keinoja itseilmaisussa. Harjoitellaan valmisteltujen puhe-esitysten pitämistä sekä havainnollistamista. Harjoitellaan arvioimaan omia vuorovaikutustaitoja ja viestintätapoja ja havaitsemaan niiden kehittämiskohteita.

S2 Tekstien tulkitseminen: Tekstien tulkinnan taitoja syvennetään lukemalla ja tutkimalla fiktiivisiä, media- ja asiatekstejä eri muodoissaan: kaunokirjallisuutta, tietokirjallisuutta sekä erilaisia painetun, sähköisen ja audiovisuaalisen median tekstejä. Syvennetään tekstin ymmärtämisen strategioita ja seurataan lukutaidon kehittymistä. Tutustutaan erilaisiin pohtiviin ja kantaa ottaviin teksteihin sekä niiden vaikutuskeinoihin ja keskeisiin kielellisiin piirteisiin, kuten mielipiteen ja faktan erottamiseen, suostuttelun, varmuusasteiden, asenteiden ja affektiivisuuden ilmaisuun, henkilöön viittaamisen suoriin ja epäsuoriin keinoihin, referointiin, asioiden välisten suhteiden osoittamiseen perustelukeinoihin ja retorisiin keinoihin. Tutustutaan kuvaa, ääntä ja kirjoitusta yhdistäviin teksteihin ja niiden ilmaisutapoihin. Pohditaan tekstien tarkoitusperiä ja kohderyhmiä ja esitetään kriittisen lukijan kysymyksiä. Eläydytään luettuun, reflektoidaan omaa elämää luetun avulla ja jaetaan lukukokemuksia. Laajennetaan lukuharrastusta nuortenkirjallisuudesta yleiseen kauno- ja tietokirjallisuuteen. Harjoitellaan kirjallisuuden analyysi- ja tulkintataitoja ja lisätään käsitteiden käyttöä tekstien tarkastelussa ja vertailussa. Tunnistetaan ja tulkitaan kielen kuvallisuutta ja symboliikkaa ja syvennetään fiktion kielen ja kerronnan keinojen tuntemusta. Tutustutaan tiedonhaun vaiheisiin, erilaisiin tietolähteisiin ja arvioidaan niiden luotettavuutta.

S3 Tekstien tuottaminen: Tuotetaan fiktiivisiä ja ei-fiktiivisiä tekstejä eri muodoissaan: kielellisinä, visuaalisina, audiovisuaalisina ja verkkoteksteinä. Harjoitellaan tekstien tuottamista vaiheittain. Annetaan ja vastaanotetaan palautetta tekstin tuottamisen eri vaiheissa. Perehdytään erityyppisten tekstien tavoitteisiin ja arviointikriteereihin. Opiskellaan kertoville, kuvaaville, ohjaaville ja erityisesti pohtiville ja kantaa ottaville teksteille tyypillisiä tekstuaalisia, visuaalisia ja kielellisiä piirteitä ja hyödynnetään tätä tietoa tuottaessa omia tekstejä. Harjoitellaan tekstien kohdentamista ja kielen ja muiden ilmaisutapojen mukauttamista eri kohderyhmille ja eri tarkoituksiin sopiviksi. Tutkitaan kirjoitettujen tekstien elementtejä, sekä hyödynnetään tätä tietoa omissa teksteissä. Syvennetään ymmärrystä kirjoitetun yleiskielen piirteistä: hahmotetaan kappaleiden, virkkeiden ja lauseiden rakenteita (erilaiset kappalerakenteet, pää- ja sivulauseet, lauseenvastikkeet, lauseenjäsenet, lauseke) ja opitaan käyttämään asioiden välisten suhteiden ilmaisukeinoja sekä ilmaisemaan viittaussuhteita. Tarkastellaan erilaisia ajan ja suhtautumisen ilmaisutapoja, sekä harjoitellaan niiden käyttöä omissa teksteissä. Tutkitaan sanastoon liittyviä rekisteri- ja tyylipiirteitä ja opitaan valitsemaan kuhunkin tekstiin sopivat ilmaisutavat. Opitaan käyttämään kirjoitetun yleiskielen konventioita omien tekstien tuottamisessa ja muokkauksessa. Vahvistetaan opiskelussa tarvittavien tekstien tuottamisen taitoja, kuten referoimista, tiivistämistä, muistiinpanojen tekoa ja lähteiden käyttöä. Perehdytään tekijänoikeuksiin ja noudatetaan tekijänoikeuksia omia tekstejä tuottaessa.

S4 Kielen, kirjallisuuden ja kulttuurin ymmärtäminen: Tutkitaan tekstejä ja niiden rakentamia merkityksiä ja käytetään käsitteitä, joiden avulla kieltä voidaan tarkastella. Tehdään tekstejä eritellen havaintoja kielen rakenteista, eri rekistereille ja tyyleille tyypillisistä piirteistä ja kielellisten valintojen vaikutuksesta tekstin tyyliin ja sävyyn. Tutustutaan Suomen kielitilanteeseen, kielten sukulaisuussuhteisiin, suomen sukukieliin ja suomen kielen vaihteluun ja vaiheisiin sekä kielen ohjailun periaatteisiin. Vertaillaan suomea oppilaille tuttuihin kielisiin ja tutustutaan suomen kielelle tyypillisiin äänne-, muoto- ja lauserakenteen piirteisiin. Tutkitaan

kielten vaikutusta toisiinsa sanaston ja nimistön tasolla. Tutustutaan kulttuurin käsitteeseen ja sen eri ilmenemismuotoihin, kuten kansanperinteeseen, elokuvaan, teatteriin, puhekulttuuriin ja mediakulttuurin eri muotoihin. Tarjotaan mahdollisuuksia tuottaa kulttuuria itse. Tutustutaan kirjallisuuden päälajeihin, joihinkin alalajeihin, keskeisiin tyylivirtauksiin ja sekä yleisen että suomalaisen kirjallisuuden vaiheisiin. Luetaan monipuolisesti nuortenkirjoja, klassikoita ja nykykirjallisuutta, myös tietokirjoja. Kannustetaan aktiiviseen ja monipuoliseen kirjaston tarjonnan hyödyntämiseen.

Suomen kieli ja kirjallisuus -oppimäärän päättöarvioinnin kriteerit hyvälle osaamiselle (arvosanalle 8) oppimäärän päättyessä

Opetuksen tavoite	Sisältö-alueet	Arvioinnin kohteet oppiaineessa	Arvosanan kahdeksan osaaminen
Vuorovaikutustilanteissa toimiminen			
T1 ohjata oppilasta laajentamaan taitoaan toimia tavoitteellisesti, motivoituneesti, eettisesti ja rakentavasti erilaisissa viestintäympäristöissä	S1	Vuorovaikutus erilaisissa viestintäympäristöissä	Oppilas osaa toimia tavoitteen mukaisesti erilaisissa viestintäympäristöissä ja -tilanteissa, osoittaa ymmärtävänsä muiden puheenvuoroja ja osaa tarkkailla oman viestintänsä vaikutuksia muihin.
T2 kannustaa oppilasta monipuolistamaan ryhmäviestintätaitojaan ja kehittämään taitojaan perustella näkemyksiään sekä kielellisiä ja viestinnällisiä valintojaan	S1	Vuorovaikutus ryhmässä	Oppilas osaa ilmaista mielipiteensä ja perustella sen uskottavasti. Oppilas ottaa toisten näkemykset huomioon ja tekee yhteistyötä heidän kanssaan vuorovaikutustilanteissa.
T3 ohjata oppilasta monipuolistamaan kokonaisilmaisun taitojaan erilaisissa viestintä- ja esitystilanteissa, myös draaman keinoin.	S1	Kokonaisilmaisun ja esiintymisen taidot	Oppilas osaa ilmaista itseään ja käyttää tavoitteen ja tilanteen mukaisesti kokonaisilmaisun keinoja. Oppilas osaa esittää sekä spontaanin

			että valmistellun puheenvuoron tai puhe-esityksen ja ottaa esittäessään huomioon yleisönsä ja käyttää joitakin havainnollistamisen keinoja.
T4 kannustaa oppilasta syventämään viestijäkuvaansa niin, että hän oppii havainnoimaan omaa viestintäänsä, tunnistamaan vahvuuksiaan sekä kehittämisalueitaan erilaisissa, myös monimediaisissa viestintäympäristöissä	S1	Vuorovaikutustaitojen kehittäminen	Oppilas osaa arvioida omia vuorovaikutustaitojaan saamansa palautteen pohjalta ja nimetä kehittämiskohteita.
Tekstien tulkitseminen			
T5 ohjata oppilasta kehittämään tekstien lukemisessa, ymmärtämisessä, tulkinnassa ja analysoimisessa tarvittavia strategioita ja metakognitiivisia taitoja sekä taitoa arvioida oman lukemisensa kehittämistarpeita	S2	Tekstinymmärtämisen strategiat	Oppilas osaa käyttää tekstinymmärtämisen strategioita itsenäisesti. Oppilas osaa arvioida omaa lukutaitoaan ja nimetä kehittämiskohteita.
T6 tarjota oppilaalle monipuolisia mahdollisuuksia valita, käyttää, tulkita ja arvioida monimuotoisia kaunokirjallisia, asia- ja mediatekstejä	S2	Tekstimaailman monipuolistuminen ja monilukutaito	Oppilas osaa käyttää ja tulkita ohjatusti erityyppisiä, monimuotoisia ja myös itselleen uudenlaisia tekstejä.
T7 ohjata oppilasta kehittämään erittelevää ja	S2	Tekstien erittely ja tulkinta	Oppilas osaa tarkastella tekstejä kriittisesti,

<p>kriittistä lukutaitoa, harjaannuttaa oppilasta tekemään havaintoja teksteistä ja tulkitsemaan niitä tarkoituksenmukaisia käsitteitä käyttäen sekä vakiinnuttamaan ja laajentamaan sana- ja käsitevarantoa</p>			<p>tunnistaa tekstilajeja ja osaa kuvailla joitakin, pohtivien, kantaa ottavien ja ohjaavien tekstien kielellisiä ja tekstuaalisia piirteitä tarkoituksenmukaisia käsitteitä käyttäen. Oppilas ymmärtää, että teksteillä on erilaisia tavoitteita ja tarkoituseriä.</p>
<p>T8 kannustaa oppilasta kehittämään taitoaan arvioida erilaisista lähteistä hankkimaansa tietoa ja käyttämään sitä tarkoituksenmukaisella tavalla</p>	S2	Tiedonhankintataidot ja lähdekriittisyys	<p>Oppilas osaa nimetä tiedonhaun keskeiset vaiheet ja tietää, mistä ja miten tietoa voidaan hakea. Oppilas osaa arvioida tietojen käytettävyyttä ja lähteiden luotettavuutta.</p>
<p>T9 kannustaa oppilasta laajentamaan kiinnostusta itselle uudenlaisia fiktiivisiä kirjallisuus- ja tekstilajityyppejä kohtaan ja monipuolistamaan luku-, kuuntelu- ja katselukokemuksiaan ja niiden jakamisen keinoja sekä syventämään ymmärrystä fiktion keinoista</p>	S2	Fiktiivisten tekstien erittely ja tulkinta ja lukukokemusten jakaminen	<p>Oppilas osaa tulkita fiktiivisiä tekstejä, käyttää keskeisimpiä käsitteitä puhuessaan teksteistä ja osaa liittää tekstit johonkin kontekstiin.</p> <p>Oppilas löytää itsenäisesti itselleen ja tilanteeseen sopivaa luettavaa, kuunneltavaa ja katseltavaa. Oppilas lukee useita kirjoja ja osaa jakaa lukukokemuksiaan.</p>
<p>Tekstien tuottaminen</p>			

<p>T10 rohkaista oppilasta ilmaisemaan ajatuksiaan kirjoittamalla ja tuottamalla monimuotoisia tekstejä sekä auttaa oppilasta tunnistamaan omia vahvuuksiaan ja kehittämiskohteitaan tekstin tuottajana</p>	<p>S3</p>	<p>Ajatusten ilmaiseminen, tekstimaailman monipuolistuminen ja monilukutaito</p>	<p>Oppilas tuottaa ohjatusti myös itselleen uudenlaisia tekstejä, kokeilee erilaisia tapoja ja keinoja tuottaa tekstiä ja ilmaista näkemyksiään. Oppilas osaa kuvailla itseään tekstien tuottajana.</p>
<p>T11 tarjota oppilaalle tilaisuuksia tuottaa kertovia, kuvaavia, ohjaavia ja erityisesti pohtivia ja kantaa ottavia tekstejä, myös monimediaisissa ympäristöissä, ja auttaa oppilasta valitsemaan kuhunkin tekstilajiin ja tilanteeseen sopivia ilmaisutapoja</p>	<p>S3</p>	<p>Tekstilajien hallinta</p>	<p>Oppilas osaa ohjatusti tuottaa kertovia, kuvaavia, ohjaavia ja erityisesti pohtivia ja kantaa ottavia tekstejä ja käyttää niille tyypillisiä ilmaisutapoja.</p>
<p>T12 ohjata oppilasta vahvistamaan tekstin tuottamisen prosesseja, tarjota oppilaalle tilaisuuksia tuottaa tekstiä yhdessä muiden kanssa sekä rohkaista oppilasta vahvistamaan taitoa antaa ja ottaa vastaan palautetta sekä arvioida itseään tekstin tuottajana</p>	<p>S3</p>	<p>Tekstien tuottamisen prosessien hallinta</p>	<p>Oppilas osaa nimetä tekstien tuottamisen prosessin vaihteita ja osaa työskennellä niiden mukaisesti sekä yksin että ryhmässä. Oppilas antaa ja vastaanottaa palautetta teksteistä ja osaa arvioida omia tekstintuottamisen taitojaan ja nimetä niiden kehittämiskohteita.</p>
<p>T13 ohjata oppilasta edistämään kirjoittamisen sujuvoittamista ja vahvistamaan tieto- ja viestintäteknologian käyttötaitoa tekstien</p>	<p>S3</p>	<p>Kirjoitetun kielen konventioiden hallinta ja kirjoitustaito</p>	<p>Oppilas tuntee kirjoitettujen tekstien perusrakenteita ja kirjoitetun yleiskielen piirteitä ja osaa hyödyntää tietoa tekstejä</p>

tuottamisessa, syventämään ymmärrystään kirjoittamisesta viestintänä ja vahvistamaan yleiskielen hallintaa antamalla tietoa kirjoitetun kielen konventioista			kirjoittaessaan ja muokatessaan. Oppilas kirjoittaa sujuvasti käsin ja tieto- ja viestintäteknologiaa hyödyntäen.
T14 harjaannuttaa oppilasta vahvistamaan tiedon hallinnan ja käyttämisen taitoja ja monipuolistamaan lähteiden käyttöä ja viittaustapojen hallintaa omassa tekstissä sekä opastaa oppilasta toimimaan eettisesti verkossa yksityisyyttä ja tekijänoikeuksia kunnioittaen.	S3	Tiedon esittäminen, hallinta ja eettinen viestintä	Oppilas osaa käyttää omissa teksteissään muualta hankittua tietoa. Oppilas osaa tehdä muistiinpanoja, tiivistää hankkimaansa tietoa ja käyttää lähteitä omassa tekstissään. Oppilas noudattaa tekijänoikeuksia ja osaa merkitä lähteet.
Kielen, kirjallisuuden ja kulttuurin ymmärtäminen			
T15 ohjata oppilasta syventämään kielitietoisuuttaan ja kiinnostumaan kielen ilmiöistä, auttaa oppilasta tunnistamaan kielen rakenteita, eri rekistereitä, tyylipiirteitä ja sävyjä ja ymmärtämään kielellisten valintojen merkityksiä ja seurauksia	S4	Kielitietoisuuden kehittyminen	Oppilas osaa kuvailla tekstien kielellisiä ja tekstuaalisia piirteitä, pohtia niiden merkityksiä ja kuvata eri rekisterien ja tyylien välisiä eroja.
T16 kannustaa oppilasta avartamaan kirjallisuus- ja kulttuurinäkemyksiään, tutustuttaa häntä kirjallisuuden historiaan ja nykykirjallisuuteen, kirjallisuuden eri lajeihin	S4	Kirjallisuuden tuntemuksen, kulttuuritietoisuuden ja lukuharrastuksen kehittyminen	Oppilas tuntee ja ymmärtää kulttuurin monimuotoisuutta sekä osaa kuvata omia kulttuurikokemuksiaan. Oppilas tuntee kirjallisuuden vaihteita ja

<p>sekä auttaa häntä pohtimaan kirjallisuuden ja kulttuurin merkitystä omassa elämässään, tarjota oppilaalle mahdollisuuksia luku- ja muiden kulttuurielämysten hankkimiseen ja jakamiseen</p>			<p>suomalaisen kulttuurin juuria.</p> <p>Oppilas tuntee kirjallisuuden päälaajat ja on lukenut sovitut kirjat.</p>
<p>T17 ohjata oppilas tutustumaan Suomen kielelliseen ja kulttuuriseen monimuotoisuuteen, suomen kielen taustaan ja piirteisiin ja auttaa oppilasta pohtimaan äidinkielen merkitystä sekä tulemaan tietoiseksi omasta kielellisestä ja kulttuurisesta identiteetistään sekä innostaa oppilasta aktiiviseksi kulttuuritarjonnan käyttäjäksi ja tekijäksi</p>	<p>S4</p>	<p>Kielen merkityksen ja aseman hahmottaminen</p>	<p>Oppilas osaa kuvailla Suomen kielellistä ja kulttuurista monimuotoisuutta.</p> <p>Oppilas osaa kuvailla äidinkielten merkitystä ja suomen kielen piirteitä ja asemaa muiden kielten joukossa.</p>